

**VOORTOETS NATUURBESCHERMINGSWET
1998 BIJ HET NATIONAAL WATERPLAN 2**

MINISTERIE VAN INFRASTRUCTUUR EN MILIEU
MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN

15 oktober 2014
078076323:A - Definitief
C05058.000021.0100

Inhoud

1	Inleiding	3
2	Werkwijze	5
3	Te toetsen beleid	10
3.1	Het Nationale Waterplan 2	10
3.2	Bouwstenen	11
3.2.1	Stroomgebiedbeheerplannen	11
3.2.2	Overstromingsrisicobeheerplannen	11
3.2.3	Beleidsnota Noordzee	12
4	Effectbeoordeling	13
4.1	Te toetsen beleidsuitspraken NWP2	13
4.1.1	Inleiding	13
4.1.2	Stroomgebiedbeheerplannen	13
4.1.3	Overstromingsrisicobeheerplannen	16
4.1.4	Beleidsnota Noordzee, inclusief KRM	17
4.2	Natura 2000 Landschap Noordzee, Waddenzee, Delta	19
4.2.1	Gebiedsbeschrijving	19
4.2.2	Kerdoelen en instandhoudingsdoelen	21
4.2.3	Effectbeoordeling Stroomgebiedbeheerplannen	23
4.2.4	Effectbeoordeling Overstromingsrisicobeheerplannen	25
4.2.5	Effectbeoordeling Beleidsnota Noordzee	26
4.2.6	Eindoordeel t.a.v. significantie	29
4.3	Natura 2000 Landschap Duinen	29
4.3.1	Gebiedsbeschrijving	29
4.3.2	Kerdoelen	31
4.3.3	Effectbeoordeling Stroomgebiedbeheerplannen	31
4.3.4	Effectbeoordeling Overstromingsrisicobeheerplannen	33
4.3.5	Effectbeoordeling Beleidsnota Noordzee	33
4.3.6	Eindoordeel t.a.v. significantie	34
4.4	Natura 2000 Landschap Rivierengebied	35
4.4.1	Gebiedsbeschrijving	35
4.4.2	Kerdoelen	36
4.4.3	Effectbeoordeling Stroomgebiedbeheerplannen	37
4.4.4	Effectbeoordeling Overstromingsrisicobeheerplannen	39
4.4.5	Effectbeoordeling Beleidsnota Noordzee	40
4.4.6	Eindoordeel t.a.v. significantie	40
4.5	Natura 2000 Landschap Meren en Moerassen	40
4.5.1	Gebiedsbeschrijving	40
4.5.2	Kerdoelen	42
4.5.3	Effectbeoordeling Stroomgebiedbeheerplannen	44
4.5.4	Effectbeoordeling Overstromingsrisicobeheerplannen	45
4.5.5	Effectbeoordeling Beleidsnota Noordzee	46

4.5.6	Eindoordeel t.a.v. significantie.....	46
4.6	Natura 2000 Landschap beekdalen	47
4.6.1	Gebiedsbeschrijving	47
4.6.2	Kerdoelen	49
4.6.3	Effectbeoordeling Stroomgebiedbeheerplannen	50
4.6.4	Effectbeoordeling Overstromingsrisicobeheerplannen	51
4.6.5	Effectbeoordeling Beleidsnota Noordzee.....	52
4.6.6	Eindoordeel t.a.v. significantie.....	52
4.7	Natura 2000 Landschap Hogere Zandgronden	52
4.7.1	Gebiedsbeschrijving	52
4.7.2	Kerdoelen	54
4.7.3	Effectbeoordeling Stroomgebiedbeheerplannen	55
4.7.4	Effectbeoordeling Overstromingsrisicobeheerplannen	57
4.7.5	Effectbeoordeling Beleidsnota Noordzee.....	57
4.7.6	Eindoordeel t.a.v. significantie.....	57
4.8	Natura 2000 Landschap Hoogvenen.....	57
4.8.1	Gebiedsbeschrijving	57
4.8.2	Kerdoelen	59
4.8.3	Effectbeoordeling Stroomgebiedbeheerplannen	59
4.8.4	Effectbeoordeling Overstromingsrisicobeheerplannen	60
4.8.5	Effectbeoordeling Beleidsnota Noordzee.....	60
4.8.6	Eindoordeel t.a.v. significantie.....	61
4.9	Natura 2000 Landschap Heuvelland.....	61
4.9.1	Gebiedsbeschrijving	61
4.9.2	Kerdoelen	62
4.9.3	Effectbeoordeling Stroomgebiedbeheerplannen	63
4.9.4	Effectbeoordeling Overstromingsrisicobeheerplannen	64
4.9.5	Effectbeoordeling Beleidsnota Noordzee.....	65
4.9.6	Eindoordeel t.a.v. significantie.....	66
5	Conclusies en aanbevelingen	67
5.1	Conclusies voortoets	67
5.2	Aanbeveling Passende Beoordeling.....	67
6	Gebruikte bronnen.....	69
	Colofon.....	70

1

Inleiding

Nationaal Waterplan 2

In het Nationaal Waterplan (NWP) staat het beleid van het Rijk om te komen tot een duurzaam waterbeheer. Het NWP vindt haar basis in de Waterwet. Op grond van de Wet ruimtelijke ordening heeft het NWP voor de ruimtelijke aspecten de status van Structuurvisie, hetgeen betekent dat de keuzen daarin zelfbindend zijn voor het Rijk. Het NWP richt zich op bescherming tegen overstromingen, op voldoende en schoon water en op diverse vormen van gebruik van water. Ook de (economische) kansen die water biedt komen in het NWP aan bod.

De Waterwet, die het waterbeheer regelt in Nederland, zal in de toekomst opgaan in de Omgevingswet, tegelijk met enkele andere wetten als de Wet milieubeheer en de Wet Ruimtelijke Ordening. Dan zal het Rijk een nationale omgevingsvisie maken. Aangezien de totstandkoming van de Omgevingswet langer gaat duren dan de verlooptdatum van het huidige NWP (22 december 2015), is er een nieuw Nationaal Waterplan nodig. Het plangebied van het NWP2 is gelijk aan dat van het NWP1. Het betreft zowel de wateren op en nabij land, maar ook het gedeelte van de Noordzee waar Nederland zeggenschap over heeft (zie Figuur 1).

Voortoets en Passende Beoordeling

Indien het voorziene beleid en de activiteiten in een plan, zoals het NWP2, kunnen leiden tot significante negatieve gevolgen voor Natura 2000-gebieden, dan moet er een Passende Beoordeling volgens de Natuurbeschermingswet worden opgesteld. Wettelijke plannen, waarvoor een Passende Beoordeling op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is, zijn bovendien m.e.r.-plichtig (artikel 7.2a Wet milieubeheer eerste lid). In deze voortoets, die voorafgaand aan het PlanMER voor het NWP2 wordt uitgevoerd, is onderzocht of voor het NWP2 een Passende Beoordeling nodig is en welke onderdelen van het NWP2 en welke Natura 2000-gebieden c.q. instandhoudingsdoelstellingen daarbij dan relevant zijn.

Figuur 1 Plangebied Nationaal Waterplan

2

Werkwijze

In deze voortoets wordt beoordeeld of kan worden uitgesloten dat beleidsuitspraken in het Nationaal Waterplan 2 (NWP2) significante gevolgen hebben op kernopgaven en instandhoudingsdoelen die zijn verbonden aan de Natura 2000.

Deze voortoets beoordeelt de beleidsuitspraken die voortkomen uit de Stroomgebiedsbeleidsplannen (SGBP-en), Overstromingsrisicobeheerplannen (ORBP-en) en de Beleidsnota Noordzee, die bouwstenen vormen voor het NWP2. De gevolgen van beleidsuitspraken binnen het Deltaprogramma, die in de partiële herziening van het NWP1 worden opgenomen, en worden voortgezet in het NWP2 zijn afzonderlijk passend beoordeeld.

Het NWP2, en de genoemde bouwstenen daarvoor geeft het waterbeleid in hoofdlijnen weer. In de meeste gevallen zijn de beleidsuitspraken abstract en globaal van karakter, en niet direct in relatie te brengen met specifieke gebieden. Daar waar dit laatste wel is gebeurd gaat het om zoekgebieden of ruimtelijke reserveringen waar bepaalde activiteiten mogelijk worden gemaakt. De daadwerkelijke uitvoering daarvan is veelal afhankelijk van derde partijen. De voortoets op het NWP2 sluit aan op dit abstractieniveau en heeft beoordeeld vanuit het voorzorgsbeginsel de risico's op het optreden van significante negatieve effecten.

Bij de beoordeling van beleidsuitspraken in de voortoets kan onderscheid gemaakt worden in:

- Bestaand gebruik, in de betekenis die daaraan is gegeven binnen het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, zijn de activiteiten die voortkomen uit beleid die een min of meer permanent en onveranderd karakter hebben, en die zijn vastgelegd in een Natura 2000 Beheerplan voor een specifiek Natura 2000-gebied. Dit gebruik heeft daarmee een juridische basis en hoeft niet opnieuw passend te worden beoordeeld wanneer het voortkomt uit een plan waarvoor een nieuw besluit wordt genomen. Onderzoek naar de effecten van bestaand gebruik is onder meer uit gevoerd voor de beheerplannen die voor de Rijkswateren worden voorbereid (NEA-studies, o.a. ARCADIS, 2011). Voor deze gebieden is, met uitzondering van het Natura 2000 gebied Voordelta, echter nog geen beheerplan vastgesteld. In deze voortoets is daarom nog geen rekening gehouden met bestaand gebruik.
- Bestaand beleid dat onveranderd voortgezet wordt in het NWP2 is wel in deze voortoets betrokken, wanneer de uitvoering van dit beleid tot nieuwe activiteiten kan leiden die invloed kunnen hebben op Natura 2000-gebieden. Deze beleidsuitspraken kunnen in de planperiode voor het NWP2 tot nieuwe aantasting of verstoring van Natura 2000-gebieden leiden. Hierbij is gebruik gemaakt van de Passende Beoordeling die gemaakt is voor het NWP1 (Royal Haskoning, 2009).
- Nieuwe beleidsuitspraken die in het NWP2 worden opgenomen zijn uiteraard in deze voortoets meegenomen.

Gezien de landelijke dekking van het NWP2, het zeer globale en abstracte karakter van de meeste beleidsuitspraken en de globale beoordeling die verbonden is aan een voortoets, is dit gebeurd aan de hand van Natura 2000 landschappen (zie Figuur 2). Deze landschappen bestaan uit clusters van Natura 2000-gebieden met vergelijkbare natuurtypen, veelal bepaald door ontstaansgeschiedenis van het gebied en de fysieke kenmerken daarvan (bodem, waterhuishouding).

In de voortoets is de 'seinpaal'-methode toegepast:

- **Groen:** geen of alleen positieve effecten op Natura 2000 landschappen.
- **Rood:** effecten op Natura 2000 landschappen kunnen niet worden uitgesloten.

Omdat het NWP2 een globaal plan is dat beleidsuitspraken t.a.v. het waterbeheer op hoofdlijnen schetst is deze voortoets ook op een globaal niveau uitgevoerd. Daarbij is gekozen om de effectbeoordeling uit te voeren op het niveau van kerndoelen die zijn verbonden aan Natura 2000 Landschappen (zie Figuur 2).

Deze voortoets kan alleen op globaal niveau worden uitgevoerd, omdat de effecten van de zeer globaal aangeduide beleidsuitspraken alleen op globaal niveau kunnen worden aangeduid. Toetsen op alle instandhoudingsdoelen van alle gebieden vraagt een detailniveau dat op grond hiervan niet gehaald kan worden. Daarom vindt een globale toets plaats op de aard van effecten (positief, negatief, neutraal) op hoofdlijnen van doelen die aan Natura 2000 verbonden zijn. Het gaat hierbij vooral om een risicobeoordeling, waarbij de kans dat beleidsuitspraken ten onrechte niet in een passende beoordeling worden getoetst zo klein mogelijk moet worden gemaakt. Door te toetsen aan de kerndoelen voor Natura 2000 in Nederland wordt daar aan voldaan. Op projectniveau (uitwerking van maatregelen op grond van de beleidsuitspraken moet dat met maatwerk verder worden onderzocht en zonodig opgelost. Het toetsen van alle effecten op instandhoudingsdoelen voor alle betrokken Natura 2000-gebieden is op voortoets niveau bovendien niet haalbaar. Het gaat daar bij om gemiddeld tientallen instandhoudingsdoelen voor ca. 160 gebieden en ca. 40 beleidsuitspraken. De keuze voor kerndoelen is dus ook een pragmatische waarbij zeker gesteld is dat op de essenties van Natura 2000 wordt getoetst.

Daarvoor is het Natura 2000 Doelendocument (LNV, 2006) als uitgangspunt gebruikt. De sindsdien toegevoegde Natura 2000-gebieden op de Noordzee (Doggersbank, Klaverbank, Friese Front) zijn daar door ons aan toegevoegd. De specifieke instandhoudingsdoelen voor deze gebieden konden goed geïntegreerd worden in bestaande kerndoelen voor de Noordzee, waarmee een voor deze voortoets werkbare oplossing is gevonden.

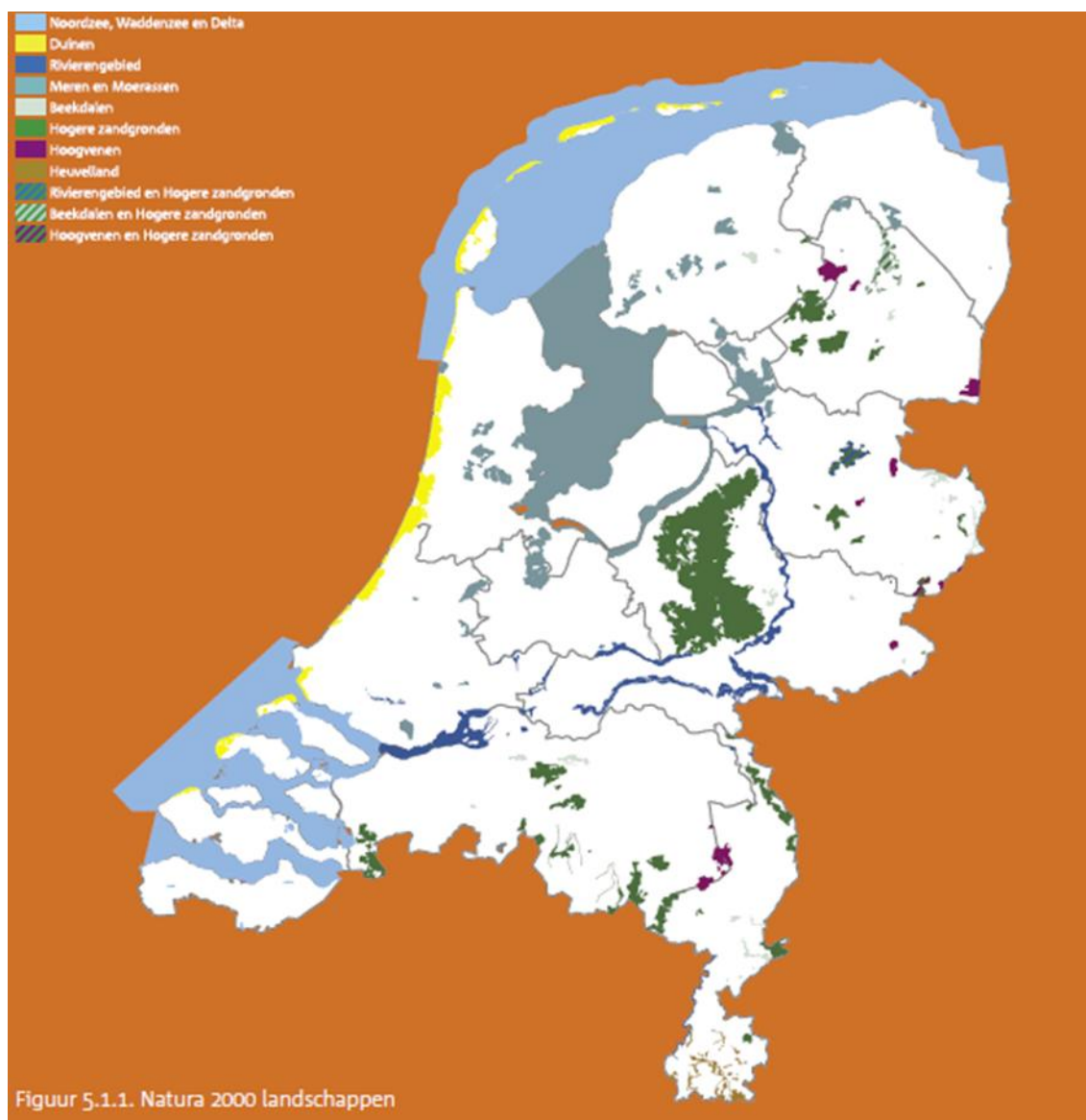
Effecten op buitenlandse Natura 2000-gebieden zijn vooralsnog niet expliciet in deze voortoets meegenomen. Bij de verschillende Natura 2000 Landschappen is, waar relevant een opmerking gemaakt over de kans dat, gezien de gevolgen voor Nederlandse Natura 2000-gebieden, grensoverschrijdende negatieve effecten op zouden kunnen treden. Wanneer deze effecten niet kunnen worden uitgesloten, dan worden deze in de Passende Beoordeling nader onderzocht.

De voortoets is grotendeels gebaseerd op expert judgement van de auteurs, Waar mogelijk is gebruik gemaakt van achterliggende informatie en gegevens over de aard van de in het NWP2 en onderliggende beleidsdocumenten gemaakte beleidsuitspraken en maatregelen, of van bestaande ecologische effectenstudies en Passende Beoordelingen voor vergelijkbare thema's of vroegere versies van deze documenten.

Op voorhand konden effecten van onderliggende beleidsdocumenten voor specifieke Natura 2000 Landschappen uitgesloten worden omdat deze geen invloed hebben in het deel van Nederland waar deze landschappen liggen. Daaruit is de volgende verdeling ontstaan:

Tabel 1 Voorselectie beleidsdocumenten die van toepassing zijn op Natura 2000 Landschappen

Natura 2000 Landschap	SGBP-en	ORBP-en	Beleidsnota Noordzee
Noordzee, Waddenzee en Delta			
Duinen			
Rivierengebied			
Meren en moerassen			
Beekdalen			
Hogere zandgronden			
Hoogvenen			
Heuvelland			
Legenda:			
Invloed op Natura 2000 landschap mogelijk			
Invloed op Natura 2000 landschap uitgesloten			

Figuur 2 Natura 2000 landschappen (Bron: Doelendocument Natura 2000, Ministerie van LNV, juni 2006)

In de voortoets zijn, op basis van het overzicht in Tabel 1, alle beleidsuitspraken geconfronteerd met alle kerndoelen voor de 8 Natura 2000 Landschappen. Daarbij is telkens een van de volgende scores toegekend:

Tabel 2 Scoreverdeling effectbeoordeling voortoets

Score	Betekenis	Markering
0	Geen nieuwe activiteiten binnen bestaand beleid of geen ruimtelijke relatie tussen beleidsuitspraak en gebieden waar kerndoel op van toepassing is	
1	Habitattypen en soorten die verbonden zijn aan het kerndoel zijn niet gevoelig voor de milieugevolgen van de beleidsuitspraak	
2	Effecten zijn alleen positief voor de habitattypen en soorten waar het kerndoel op van toepassing is	
3	Negatieve effecten voor habitattypen en soorten waar het kerndoel op van toepassing is zijn niet uitgesloten of er is in dit stadium onvoldoende informatie beschikbaar om zekerheid te beiden over ontbreken negatieve effecten	

De scores 2 en 3 zijn in een toelichtende tekst gemotiveerd.

De beleidsuitspraken en maatregelen met een score 3 (rood) dienen nader te worden onderzocht in een Passende Beoordeling. Deze kan beperkt blijven tot de Natura 2000-gebieden en daarbinnen de habitattypen en soorten die verbonden zijn aan het kerndoel waarvoor de score geldt.

Cumulatie van effecten is in deze voortoets impliciet betrokken, en zal in een eventueel volgende Passende Beoordeling nader worden beschouwd. In de voortoets is beoordeeld of beleidsuitspraken, en de daarop gebaseerde activiteiten en maatregelen, negatieve effecten kunnen hebben op Natura 2000. De beleidsuitspraken zijn nog dermate globaal geformuleerd dat in dit stadium geen onderscheid kan worden gemaakt in effecten die significant zijn, en effecten die kunnen optreden, en waarvan nu al met zekerheid kan worden vastgesteld dat ze niet significant zullen zijn. Al deze effecten zijn onderwerp van een op de voortoets volgende Passende Beoordeling. De beleidsuitspraken waarvan in deze voortoets wordt vastgesteld dat effecten met zekerheid kunnen worden uitgesloten, zullen ook in cumulatie met andere plannen, projecten en activiteiten geen (cumulatief) significant negatief effect hebben.

Bij de beoordeling van de effectscores is uitgegaan van het voorzorgsbeginsel. Dat betekent dat wanneer op het niveau van de voortoets geen zekerheid gegeven kan worden over de uitsluiting van significante gevolgen, deze in de Passende Beoordeling nader onderzocht dienen te worden. Deze onzekerheid kan enerzijds verband houden met de (op dit moment nog) niet uitgekristalliseerde invulling van de beleidsuitspraken of globaliteit van de formulering daarvan, anderzijds ook met onzekerheid over de aard en de omvang van effecten zonder dat aanvullend onderzoek is gedaan. De voortoets is opgesteld op het moment dat de beleidsvorming nog in ontwikkeling was, en dus een momentopname op ca. 1 juli 2014. Door te werken volgens het voorzorgsbeginsel wordt echter voorkomen dat specifieke beleidsuitspraken ten onrechte niet in de passende beoordeling worden meegenomen.

Jurisprudentie op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 schrijft voor dat in een voortoets mitigerende maatregelen niet mogen worden betrokken. Dat betekent dat beleidsuitspraken en maatregelen waarvoor op basis van de eerdere praktijk verwacht kan worden dat zij door het treffen van flankerende, op natuur gerichte maatregelen significantie gevolgen kunnen vermijden vooralsnog als mogelijk significant in deze voortoets zijn beoordeeld. In de Passende Beoordeling mogen mitigerende maatregelen wel worden meegewogen.

Hierop is in deze voortoets een enkele uitzondering gemaakt, in het geval van maatregelen die specifiek gericht zijn op versterking van de condities voor natuurherstel en –ontwikkeling. De praktijk leert dat deze maatregelen altijd zodanig kunnen worden gepland, voorbereid en uitgevoerd dat significant negatieve gevolgen kunnen worden uitgevoerd. Deze scores zijn aangemerkt met 3*.

De eventuele effecten van stikstofdepositie zijn in deze voortoets niet meegenomen. Bij veel van de in het NWP2 mogelijk gemaakte activiteiten en maatregelen zal in de uitvoeringsfase gemotoriseerd materieel worden gebruikt dat stikstofoxiden uitstoot. De huidige praktijk leert dat dit soort projecten vrijwel altijd leidt tot (verdere) overschrijding van kritische waarden t.a.v. stikstofdepositie in Natura 2000-projecten, en daar tot mogelijke significante effecten leidt. Uiteindelijk blijken deze activiteiten vergunbaar, o.a. door het treffen van maatregelen. Vanwege het globale karakter van het NWP2 en deze voortoets kunnen deze effecten niet genuanceerd in beeld gebracht worden. Vanuit het voorzorgsbeginsel zou daarom moeten worden geconcludeerd dat voor (vrijwel) alle beleidsuitspraken en maatregelen (voor zover niet ver op de Noordzee spelend) in dit stadium significant negatieve gevolgen niet uitgesloten kunnen worden. Het kabinet bereidt de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) voor, die in 2015 in werking moet treden. Op het moment dat de PAS in werking treedt is er in beginsel een generieke ecologische en juridische oplossing voor effecten van stikstofdepositie, die ook van toepassing kan zijn voor de in het NWP2 opgenomen activiteiten.

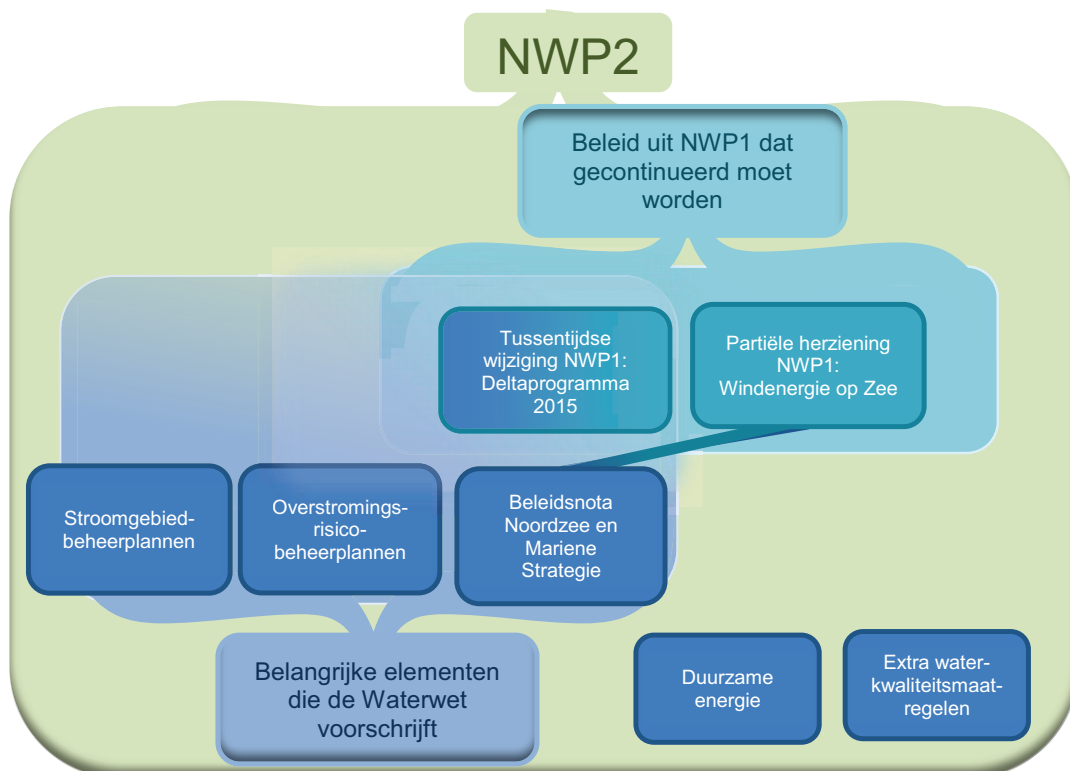
3

Te toetsen beleid

3.1 HET NATIONALE WATERPLAN 2

Om de periode te overbruggen tussen de verloopdatum van het huidige Nationaal Waterplan (22 december 2015) en het in werking treden van de Omgevingsvisie (2018), wordt een Nationaal Waterplan 2 (NWP2) opgesteld. Vanuit doelmatigheidsperspectief krijgt het NWP2 een beknopt karakter. Het beknopte karakter betekent dat in het NWP2 alleen worden opgenomen:

1. De elementen die de Waterwet voorschrijft zijnde de Stroomgebiedbeheerplannen, Overstromingsrisicobeheerplannen, Beleidsnota Noordzee inclusief het programma van maatregelen Kaderrichtlijn Mariene Strategie;
2. Onderwerpen die niet kunnen wachten op de voorbereiding van de nationale Omgevingsvisie (duurzame energie en waterkwaliteit);
3. Beleid van het NWP1 waarvan continuering nodig is (inclusief de partiële herzieningen van het NWP1 in het kader van het rijksbeleid dat voortvloeit uit het Deltaprogramma 2015 en Windenergie op zee buiten 12 nautische mijl).

Figuur 3 De bouwstenen van het NWP2

Figuur 3 geeft schematisch weer uit welke bouwstenen het NWP2 wordt samengesteld. In paragraaf 3.2 is per bouwsteen een beknopte toelichting opgenomen. Voor een meer uitvoerige beschrijving van de in Figuur 3 aangegeven bouwstenen wordt verwezen naar het PlanMER NWP2.

3.2 BOUWSTENEN

3.2.1 STROOMGEBIEDBEHEERPLANNEN

In 2000 hebben de EU-lidstaten de Kaderrichtlijn Water (KRW) vastgesteld. Het belangrijkste doel van de KRW is de algemene bescherming en verbetering van de kwaliteit van alle wateren (grond- en oppervlaktewater), van de grondwater-kwantiteit, alsmede het bevorderen van het duurzaam gebruik van water. Elk land dient voor zijn (nationale deel van een internationaal) stroomgebied een stroomgebiedbeheerplan (SGBP) op te stellen. Voor Nederland betreft het de vier stroomgebieden Rijn, Maas, Schelde en Eems inclusief de kustzone tot 12 zeemijlen (zie Figuur 4 met stroomgebieden). Alle vier de stroomgebieden maken deel uit van een internationaal stroomgebied.

Figuur 4 Stroomgebieden in Nederland vanuit KRW en ROR

De kern van een SGBP bestaat uit een overzicht van de (milieu)doelen voor alle wateren en een samenvatting van de maatregelen die de lidstaat treft om deze doelen te bereiken. De vier nieuwe SGBP-en die in 2014 tot stand komen vormen een bijlage van het NWP2. Paragraaf 4.1.2 bevat een overzicht van de type maatregelen die worden opgenomen in de SGBP-en.

3.2.2 OVERSTROMINGSRISICOBEBEERPLANNEN

De Europese Richtlijn Overstromingsrisico's is in november 2007 in werking getreden. Het doel van de Richtlijn Overstromingsrisico's is de beperking van de negatieve gevolgen van overstromingen voor de gezondheid van de mens, het milieu, het culturele erfgoed en de economische bedrijvigheid. Elk land dient voor zijn (nationale) deel van een internationaal stroomgebied een overstromingsrisicobeheerplan (ORBP) op te stellen. De ORBP-en moeten uiterlijk in december 2015 beschikbaar zijn voor het publiek.

Nederland maakt vier ORBP-en: voor de stroomgebieden van de Rijn, de Maas, de Schelde en de Eems. In de ORBP-en worden bestaande doelen en maatregelen voor overstromingsrisicobeheer opgenomen. Als bijlage bij de ORBP-en is een maatregelentabel opgenomen, door het Rijk in overleg met de betrokken partijen samengesteld. De bestaande bevoegdheden veranderen niet.

De vier ORBP-en vormen een bijlage van het NWP2. Paragraaf 4.1.3 bevat een overzicht van de maatregelen die worden opgenomen in de ORBP-en.

3.2.3 BELEIDSNOTA NOORDZEE

De Beleidsnota Noordzee vormt een bijlage van het Nationaal Waterplan 2. Deze beleidsnota geeft een nadere uitwerking en onderbouwing van de beleidsuitspraken en de realisatie, zoals deze in de hoofdtekst van het Nationaal Waterplan worden opgenomen voor de Noordzee. De Beleidsnota Noordzee is hiermee een structuurvisie die het rijksbeleid vastlegt dat betrekking heeft op de Noordzee.

De nota geeft de algemene kaders voor (ruimtelijke) afstemming tussen gebruikers en ruimtelijk gebruik in relatie tot het mariene ecosysteem en belevingswaarden. Daarnaast richt het beleid zich op het behoud en de versterking van de kwaliteit van het mariene milieu.

In de Beleidsnota Noordzee 2015-2021 wordt het beleid van de Beleidsnota Noordzee 2009-2015 bestendig en op een aantal plaatsen geactualiseerd. De Beleidsnota 2015-2021 neemt ook alle relevante nieuwe besluiten voor de Noordzee op en fungeert zo als overkoepelend kader. Zo worden de gebieden in de in 2014 vast te stellen Rijksstructuurvisie Windenergie op Zee in de Beleidsnota Noordzee 2015-2021 opgenomen. Hiervoor is een separate m.e.r.-procedure doorlopen (PlanMERren en Passende Beoordelingen voor de zoekgebieden 'Hollandse Kust' en 'Ten noorden van de Waddeneilanden').

Daarnaast worden in de Beleidsnota Noordzee ook nieuwe beleidsuitspraken gemaakt en wordt nieuw beleid vastgelegd, bijvoorbeeld door het aanduiden van (zoek)gebieden voor een bepaalde functie, of door wijzigingen en aanvullingen op het integrale afwegingskader. Voorbeeld van nieuw beleid is het Programma van Maatregelen om te voldoen aan de verplichting uit de Kaderrichtlijn Mariene Strategie, deze maakt dan ook integraal onderdeel uit van de Beleidsnota Noordzee. Voorbeelden van (mogelijke) aanpassingen van het afwegingskader zijn het toevoegen van een kader voor afstanden tussen kabels en windparken op zee en een kader bereikbaarheid platforms in relatie tot windparken op zee. Aan de verwachte Europese richtlijn Maritieme Ruimtelijke Ordening wordt stapsgewijs invulling gegeven.

Het is afhankelijk van een na de zomer van 2015 verwacht kabinetsbesluit of er in het NWP2 zoekgebieden voor windenergie op zee binnen 12 nautische mijl worden aangeduid. Zo ja, dan zal voor de concrete aanwijzing van deze gebieden, na vaststelling van het NWP 2, in elk geval een aparte PlanMER nodig zijn.

Paragraaf 4.1.4 bevat een overzicht van de onderwerpen die worden opgenomen in de Beleidsnota Noordzee.

4

Effectbeoordeling

4.1 TE TOETSEN BELEIDSUITSPRAKEN NWP2

4.1.1 INLEIDING

In de SGBP-en, in de ORBP-en, in de Beleidsnota Noordzee en in de aanpak in het kader van de KRM komen beleidsuitspraken te staan, die in het NWP2 samenkomen. Op grond van conceptdocumenten hebben dossiertrekkers en deskundigen van genoemde vier dossiers een overzicht opgesteld van deze beleidsuitspraken.

Het abstractieniveau waarop de effectbeoordeling van deze beleidsuitspraken uitgevoerd zal worden, komt voort uit de 'zeefmethode'. In de Nota Reikwijdte en Detailniveau voor het PlanMER bij het NWP2 is als eerste stap bepaald welke beleidsuitspraken een puur administratief of organisatorisch karakter hebben, dus geen milieueffecten met zich brengen. De verdere stappen in de zeefmethode zullen in het PlanMER worden uitgevoerd. De voortoets en eventueel Passende Beoordeling maken daar deel van uit. Voor een verdere toelichting op de methode verwijzen wij naar het PlanMER.

De beleidsuitspraken die op grond van de zeefmethode milieueffecten met zich mee kunnen brengen, worden in de volgende paragrafen kort beschreven. Er is per beleidsuitspraak een korte beschrijving gegeven en er is aangegeven of deze tot één van de volgende drie categorieën behoort:

1. Bestaand beleid dat wordt voortgezet zonder dat nieuwe activiteiten worden ontplooid.
2. Bestaand beleid dat tot nieuwe activiteiten kan leiden (bijvoorbeeld nieuwe booreilanden of windparken).
3. Nieuw beleid, hieronder valt tevens aangepast beleid.

4.1.2 STROOMGEBIEDBEHEERPLANNEN

Tabel 3 Beleidsuitspraken uit de SGBP-en die in dit PlanMER behandeld worden (deels o.b.v. informatie uit KRW-factsheets, mei 2014)

Beleidsuitspraak	Korte beschrijving
Duurzaam efficiënt watergebruik stimuleren	<p>Bestaand beleid: Strategie waterschaarste en droogte met verdringingsreeks:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Categorie 1: veiligheid en voorkomen van onomkeerbare schade: stabiliteit keringen, klink en zetting veen, natuur (gebonden aan bodemgesteldheid) ▪ Categorie 2: nutsvoorzieningen: drinkwater, energie ▪ Categorie 3: kleinschalig hoogwaardig gebruik: tijdelijke beregening kapitaalintensieve gewassen, proceswater ▪ Categorie 4: overige belangen (economische afweging, ook natuur). <p>Naast de verdringingsreeks horen hier ook bij:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Het voeren van reëel prijsbeleid. ▪ Om onttrekking van grondwater te ontmoedigen en het spaarzaam omgaan met voorraden die eindig zijn te stimuleren, zijn voorwaarden gesteld aan de onttrekking en heeft het rijk een grondwaterbelasting ingesteld. Inmiddels bestaat deze rijks-grondwaterbelasting niet meer, maar is er alleen nog een provinciale grondwaterbelasting over. De belasting wordt betaald door bedrijven die grondwater onttrekken, zoals waterleidingbedrijven, agrarische bedrijven, bronbemalers en productiebedrijven die grondwater gebruiken, bijvoorbeeld als koelwater of proceswater. <p>Bestaand beleid dat tot nieuwe activiteiten kan leiden: I.k.v. actualisatie van de SGBP-en voor de periode 2016-2021 wordt de maatregel 'vasthouden van water in haarvaten' opgenomen.</p>
Bescherming drinkwater en water voor menselijke consumptie	<p>Bestaand beleid: Gebiedsprocessen t.a.v. drinkwater, resulterend in gebiedsdossiers, zijn voor 2014 afgerond. In dit kader en in het kader van ander bestaand beleid worden rond drinkwaterwinningen beschermingsgebieden aangewezen en verontreinigingen gesaneerd.</p> <p>Bestaand beleid dat tot nieuwe activiteiten kan leiden: Indien nieuwe drinkwaterwinningen worden ingericht, dan zijn nieuwe gebiedsdossiers nodig. In dit kader blijven nieuwe drinkwaterwinningen mogelijk, waarbij er wel een nieuw gebiedsdossier dient te worden opgesteld. Vanuit de KRW geldt het stand still principe: per saldo mag niet méér effect door grondwateronttrekking plaatsvinden.</p>
Kunstmatige grondwateraanvulling	<p>Bestaand beleid dat tot nieuwe activiteiten kan leiden: Bij kunstmatige grondwateraanvullingen wordt onderscheid gemaakt tussen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Directe infiltratie: aanvulling concentreert zich vnl. in de duinzone t.b.v. drinkwaterproductie, maar ook bij oeverinfiltratie. Kunstmatige grondwateraanvulling vindt ook op meerdere plekken plaats om houten funderingen te beschermen (bijv. in Zeeland) of t.b.v. WKO-systemen. De kunstmatige grondwateraanvulling is groter dan onttrekking tegen verdroging ter plaatse van Duin-Maas, Duin Rijn-West, Deklaag Rijn-Oost, Weerdenbras (nabij Haren). ▪ Indirecte infiltratie: de natuurlijke indringing van oppervlaktewater in de bodem als gevolg van het onttrekken van grondwater, bijvoorbeeld als gevolg van het handhaven van het gewenste grondwaterregime (peilbeheer) in polders of oeverinfiltratie die optreedt als gevolg van het onttrekken van ondiep grondwater voor de drinkwatervoorziening.
Grondwaterwinningen aanpassen of verplaatsen	<p>Bestaand beleid dat tot nieuwe activiteiten kan leiden: Op hoofdlijnen blijft het beleid omtrent grondwaterwinningen gelijk. Voor het verplaatsen van een winning is een vergunning nodig, in verband met de winning op de nieuwe locatie. De maatregelen in de SGBP-en zijn nieuwe activiteiten in het kader van het bestaande beleid. In de concept KRW-factsheets die bij de actualisatie van SGBP Rijn horen zijn bijvoorbeeld de volgende vijf verplaatsingen opgenomen (2x reduceren winning, 3x sluiting stedelijke winning (niet meer kosteneffectief)):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Waterwinning Westerkanaal: In de Amsterdamse waterleidingduinen vindt een netto onttrekking van grondwater plaats. Om de verdroging die hierdoor is ontstaan te verminderen wordt het peil van een winkanaal aangepast in het zuidwestelijk deel van het gebied. ▪ Natura 2000 Kennemerland-Zuid: vermindering/aanpassing grondwaterwinning. ▪ Natura 2000 Meijndel en Berkheide: wijzigen waterwinning (vermatting) + natuurherstel Ganzenhoek. ▪ Sluiting winning Vierakker in Zutphen. ▪ Anti-verdrogingsmaatregelen Natura 2000 Noorderpark: Eventueel reduceren drinkwaterwinning Loosdrecht.
Wateronttrekking c.q.	<p>Bestaand beleid:</p>

Beleidsuitspraak	Korte beschrijving
wateropstuwing	Vnl. regulering van beregening uit grond- en oppervlaktewater. De regulering van de kleinere grondwateronttrekkingen vindt plaats via de keuren van de waterschappen. Op grond van de keur kunnen een vergunningplicht en/of algemene regels voor het onttrekken van grondwater gelden. In grondwaterbeschermingsgebieden worden onttrekkingen veelal niet toegestaan. Dit betekent dat in bepaalde gebieden beregening kan worden uitgesloten. Dit wordt momenteel al toegepast.
Waterverontreiniging: puntbronnen, diffuse bronnen, prioritair stoffen, directe lozing stoffen in grondwater, voorkoming calamiteiten, sanering	<p>Bestaand beleid: Beleid Nitraatactieprogramma.</p> <p>Bestaand beleid dat tot nieuwe activiteiten kan leiden: Sinds NWP1 van kracht is, is nieuw beleid t.a.v. waterverontreiniging opgesteld. Het gaat om: Richtlijn industriële emissies, Richtlijn zware ongevallen, Drinkwaterregeling en Lozingenbesluit open teelt en veehouderij (Lotv, sinds januari 2013 in het Activiteitenbesluit). Sinds maart 2014 vallen de lozingen van RWZI's ook onder de algemene regels van het Activiteitenbesluit. Deze zijn daardoor vrijgesteld van de vergunningplicht.</p> <p>In de SGBP-en staan verscheidene nieuwe maatregelen (voortkomend uit bestaand beleid) om puntbronnen en diffuse bronnen aan te pakken voor de periode 2016-2021:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Puntbronnen: opheffen ongezuiverde lozingen, aanpakken riooloverstorten, overige emissie-reducerende maatregelen, vermindering belasting RWZI, afkoppelen verhard oppervlak, herstel lekke riolen, saneren verontreinigd(e) landbodems / grondwater. ▪ Diffuse bronnen: verminderen emissie nutriënten landbouw, overige brongerichte maatregelen, verwijderen verontreinigde bagger, verminderen emissie verkeer/scheepvaart, verminderen emissie gewasbeschermings-/bestrijdingsmiddelen, saneren uitlopende oeverbescherming, inrichting mest-/spuitvrijzone.
Herstel waterbeweging en hydromorfologie (Ruimte voor de Rivier-maatregelen worden onder ORBP-en behandeld)	<p>Bestaand beleid dat tot nieuwe activiteiten kan leiden: In het kader van de actualisatie van de SGBP-en worden de volgende maatregelen genomen: verbreding van het watersysteem, aansluiting wetland, verlagen uiterwaard, natuurvriendelijke oevers, nevengeulen, herstel verbinding, verondiepen watersysteem (paaiplaatsen vissen), natuur-technische inrichting realiseren, onderzoek haalbaarheid heraankoppeling meanders en inbrengen van dood hout.</p>
Aanpassen inlaat / doorspoelen / scheiden water	<p>Bestaand beleid dat tot nieuwe activiteiten kan leiden: Aanpassingen aan gemalen e.d. om bijvoorbeeld boerensloten door te kunnen spoelen of veranderen van doorspoelbeleid (water van andere plek halen).</p>
Aanpassen waterpeil en GGOR maatregelen	<p>Bestaand beleid dat tot nieuwe activiteiten kan leiden: In het kader van de actualisatie van de SGBP-en worden de volgende maatregelen genomen: peilgestuurd waterbeheer, aanpassing peilbesluiten en GGOR voor landbouw en natuur.</p>
Vispasseerbaarheid	<p>Bestaand beleid dat tot nieuwe activiteiten kan leiden: In het kader van de actualisatie van de SGBP-en worden maatregelen genomen, om optrek door vis mogelijk te maken. Het betreft het vispasseerbaar maken van gemalen, sluisen en stuwen.</p>
Uitvoeren actief visstands- of schelpdierstandsbeheer	<p>Bestaand beleid: Doorlopende beheertaak visstand middels afspraken tussen overheid, commerciële visserij en sportvisserij.</p> <p>Bestaand beleid dat tot nieuwe activiteiten kan leiden: In het kader van de actualisatie van de SGBP-en worden maatregelen genomen. Dit gaat om actief biologisch beheer, het eenmalig op grote schaal wegvangen van vis totdat een nieuw evenwicht is ontstaan. Een voorbeeld is de maatregel van Hoogheemraadschap van Rijnland om het bestand aan witvis te reduceren.</p>
Wijzigen / beperken gebruiksfunctie	<p>Bestaand beleid: In het kader van de actualisatie van de SGBP-en worden maatregelen genomen, die voortkomen uit bestaand beleid, o.a.: het beperken van scheepvaart door zoneringsrecreatievaart in de Biesbosch en handhaving in drinkwaterbeschermingsgebieden.</p>
Beheren grootschalige grondwater-verontreinigingen	<p>Bestaand beleid: In de actualisatie van de SGBP-en staat één maatregel: Maatregelplan Actief Bodembeheer de Kempen (ABdK). Dit is een milieuprogramma in Zuidoost-Brabant en Midden-Limburg, dat de nadelige effecten van de vroegere bodemverontreiniging met zware metalen in en rondom de Kempen aanpakt, die het gevolg is van de voormalige zinkindustrie. Dit programma loopt al meerdere jaren en ook al vóór het NWP1.</p>

4.1.3 OVERSTROMINGSRISICOBEHEERPLANNEN

Tabel 4 Beleidsuitspraken uit de ORBP-en die in dit PlanMER behandeld worden

Beleidsuitspraak	Korte beschrijving
Ruimte voor de Rivier	Bestaand beleid: Ruimte voor de Rivier-maatregelen zijn al beMERd, maar moeten deels nog worden uitgevoerd. In totaal 39 maatregelen om verhoogde rivierafvoer mogelijk te maken, w.o. dijkversterkingen, hoogwatergeulen, uiterwaardvergravingen, kribverlaging en zomerbedverlaging. In stroomgebieden van Rijn en benedenstroomse deel van de Maas.
Maaswerken e.a.	Bestaand beleid: Maatregelen in het kader van het programma Maaswerken zijn al beMERd, maar moeten deels nog worden uitgevoerd. Rijkswaterstaat werkt van 2005 tot 2020 aan de Maas. Programma's Grensmaas, Zandmaas, Maasplassen en 52 projecten, waarvan inmiddels 13 zijn afgerond en 11 worden uitgevoerd. Rivierverruiming door grindwinning, zomerbedverdieping, hoogwatergeulen en retentiebekkens, sluitstukkaden en enkele gebiedsontwikkelingen. In Maasstroomgebied.
Beheren en onderhouden rivierbed	Bestaand beleid: O.a. baggerwerkzaamheden en Stroomlijnmaatregelen door Rijkswaterstaat zorgen voor voldoende afvoer- en bergingscapaciteit. Stroomlijn is vastgesteld beleid. In stroomgebieden Rijn en Maas. Rijkswaterstaat houdt de ruimte in het rivierbed in stand door vergunningen voor het gebruik van het rivierbed te baseren op de Beleidslijn grote rivieren. Bij toetsing van de primaire waterkeringen brengt Rijkswaterstaat ook in beeld of het rivierbed voldoende ruimte heeft voor een vlotte afvoer van rivierwater.
Beheren en onderhouden primaire keringen	Bestaand beleid: De werkzaamheden reiken van opstellen van normen en leggers tot herstel/uitvoering. Opstellen van de legger, het beheerregister, heeft geen tot weinig fysieke impact. Aanpassen van normen heeft dit wel. Ook voor beweegbare keringen. Beheerder is in groot aantal gevallen een waterschap. Ministerie Infrastructuur en Milieu is verantwoordelijk voor richtlijnen voor het toetsen van de primaire keringen.
Op orde brengen regionale keringen	Bestaand beleid: De provincies stellen de kaders vast voor het regionale waterbeheer. Zij stellen onder meer normen vast voor waterkeringen langs regionale wateren en het beperken van regionale wateroverlast. Zodra een kering niet meer aan de norm voldoet dient deze op orde te worden gebracht. Het op orde houden van de regionale keringen behoort tot de taak van de waterschappen.
Op orde brengen primaire keringen o.b.v. HWBP	Bestaand beleid dat tot nieuwe activiteiten kan leiden: Op basis van cycli van normeren en toetsen, kan het nodig blijken om waterkeringen te versterken, om de beschermingsniveaus uit wet- en regelgeving te bereiken. Een deel van de waterkeringen in Nederland voldoet niet aan de wettelijke veiligheidseisen. Keringen die in de 1e en 2e toetsronde zijn afgekeurd worden versterkt in het tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma. De zogenaamde 'Zwakke Schakels' vallen onder dit programma. Inmiddels zijn nog 12 projecten in planfase, 17 projecten zijn in realisatie, de rest is afgerond (5e VGR HWBP2). De projecten onder nHWBP verkeren in de 'startfase'.
Handhaven basiskustlijn	Bestaand beleid dat tot nieuwe activiteiten kan leiden: De basiskustlijn is de norm voor de te handhaven kustlijn. Ligging van de basiskustlijn is in 1993 vastgesteld door de minister van Verkeer en Waterstaat. De kustlijn wordt jaarlijks aan deze norm getoetst (JARKUS ofwel Jaarlijkse kustmeting). Als bij de toetsing blijkt dat de norm is overschreden of dreigt te worden overschreden, volgt indien nodig een ingreep. Zo'n ingreep houdt doorgaans een zandsuppletie in.
Steenbekleding Zeeland	Bestaand beleid: Herstel van dijken langs Westerschelde en Oosterschelde. Daarnaast vindt ook een programma van steenbestortingen plaats: dat is het storten van steen (of staalslakken) op steile oevers, voornamelijk onder de laagwaterlijn. Dit programma is al getoetst.
Beekstelsysteem op orde (Zuid Limburg)	Bestaand beleid dat tot nieuwe activiteiten kan leiden: Waterbeheerders zorgen ervoor dat beken voldoende ruimte houden voor berging en afvoer van water. Maatregelen zijn bijvoorbeeld water- en oeverplanten verwijderen, baggeren, gebieden inrichten voor berging bij hoogwater en maatregelen uitvoeren om water vast te houden in de haarvaten van het systeem. In Zuid-Limburg (Maasstroomgebied).
Zoneren en voorwaarden stellen	Bestaand beleid: Bebouwingsvrije zones langs keringen in structuurvisies/keuren, t.b.v. beheer, onderhoud en evt. versterking.

4.1.4 BELEIDSNOTA NOORDZEE, INCLUSIEF KRM

Tabel 5 Beleidsuitspraken van de Beleidsnota Noordzee en KRM die in dit PlanMER behandeld worden

Beleidsuitspraak	Korte beschrijving
Olie- en gaswinning	<p>Bestaand beleid dat tot nieuwe activiteiten kan leiden: Olie- en gaswinning is aangemerkt als activiteit van nationaal belang, inclusief de benodigde leidingen. Het beleid is erop gericht om het potentieel van de aanwezige olie- en gasvoorraden, ook op zee, zoveel mogelijk te benutten. De gehele EEZ is zoekgebied voor olie- en gaswinning.</p>
CO ₂ -opslag	<p>Bestaand beleid dat tot nieuwe activiteiten kan leiden: CO₂-opslag als tijdelijk instrument in de groei naar een volledig duurzame energievoorziening, is van nationaal belang. Er moet voldoende ruimte zijn voor de opslag van CO₂ in lege olie- en gasvelden of in ondergrondse waterhoudende bodemlagen (aquifers) en voor de bijbehorende leidingen. De gehele EEZ is zoekgebied voor CO₂-opslag.</p>
Windenergie op zee buiten 12 nautische mijl	<p>Bestaand beleid dat tot nieuwe activiteiten kan leiden: De opwekking van duurzame (wind)energie is aangemerkt als activiteit van nationaal belang. In het NWP1 en haar revisie zijn reeds de volgende gebieden aangewezen: Borssele, IJmuiden Ver, Hollandse Kust en Ten Noorden van de Waddeneilanden. Het beleid kan tot uitgifte van kavels voor windenergie leiden.</p> <p>Nieuw beleid: Voorts wordt de afstemming met andere functies op de Noordzee geregeld.</p>
Winning van oppervlakte delfstoffen	<p>Bestaand beleid dat tot nieuwe activiteiten kan leiden: Zandwinning t.b.v. kustsuppletie, kustverdediging en ophoging, is aangemerkt als activiteit van nationaal belang. Om gesteld te staan voor de opgaven op korte en lange termijn is het beleid erop gericht om voldoende zandvoorraad op zee te reserveren voor de genoemde doelen, tegen aannemelijke en redelijke kosten.</p> <p>Nieuw beleid: In de zandwinstrategie wordt prioriteit gegeven aan de benodigde zandvraag voor de komende jaren en de daarvoor benodigde zandwingebieden met geschikt zand met de laagste winkosten. Bij kabels en leidingen, wordt achtereenvolgens gekeken of 1) een tracé mogelijk is waarbij de nieuwe kabels en leidingen worden gebundeld met bestaande kabels en leidingen 2) een tracé / locatie mogelijk is waardoor de winbare zandvoorraad niet essentieel aangetast wordt. Hiervoor worden voorkeurstracés aangewezen.</p>
Militaire oefengebieden	<p>Bestaand beleid: Gebied ten noorden van Wadden en bij Petten bevestigen.</p>
Kabels en leidingen	<p>Bestaand beleid dat tot nieuwe activiteiten kan leiden: Olie- en gaswinning, duurzame energie en CO₂ opslag zijn activiteiten van nationaal belang, hiervoor zijn kabels en leidingen de benodigde infrastructuur. In het Structuurschema Buisleidingen zijn toekomstige tracés vastgelegd voor leidingen op land waarop die van zee aansluiten. Het beleid rondom K&L omvat het streven om te bundelen, het aanwijzen van een veiligheids- en onderhoudszone en een opruimplicht.</p>
Overige KRM maatregelen uit bestaand beleid	<p>Bestaand beleid: Beperking visserij binnen 12 mijlszone, zoneren/faseren activiteiten aan de kust, regulering van activiteiten binnen 12-mijlszone, kierbesluit gedeeltelijke openstelling Haringvliet.</p> <p>Voorwaarden vergunningverlening ter voorkoming van de verspreiding van exoten, beheer Natura2000-gebieden t.a.v. exoten, uitvoering Hull Fouling Guidelines tegen aangroei exoten op scheepshuiden.</p> <p>Op 10-15% areaal verbod bodemberoerende visserij. Voor Doggersbank en Klaverbank gaan visserijbeperkingen gelden voor de bodem, voor Friese Front vanwege de Vogelrichtlijn. Naar andere verdeling traditionele visserij-pulsvisserij, discards verminderen en uifaseren (art. 11 GVB).</p> <p><i>Commerciële vis en schelpdieren (vlootbeheer, vangstbeheer)</i></p>

Beleidsuitspraak	Korte beschrijving
	<p>Regionaal uitwerken nieuw visserijbeleid. Daarbij populaties duurzaam bevissen middels MSY (Maximum sustainable yield) in plaats van gefixeerde referentiepunten, minder bijvangst realiseren. In het kader van Vlootbeheer wordt bijgehouden of er overcapaciteit is in de visserijvloot. Bij overcapaciteit wordt er een plan ingezet om deze te reduceren. Waar mogelijk zeedagenbepalingen afschaffen.</p> <p><i>Onderwatergeluid</i> Het voorzorgprincipe wordt toegepast bij vergunningen. Dit is een verplichting vanuit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen (NBwet en FFwet). Defensie zal in 2016 haalbare mitigerende maatregelen voor mitigatie van onderwaterexplosies treffen.</p> <p>Aanwijzing gebieden met lage NOx-emissies (NECA): Nederland overlegt samen met de andere Noordzeelanden over een eventuele aanwijzing van de Noordzee tot zo'n NECA. Deze norm gaat alleen voor nieuwe schepen op.</p>
Bodembescherming	<p>Nieuw beleid: Uitgaande van de afspraken die binnen de Natura2000 gebieden gemaakt zijn en waarmee op ca. 8% van het Nederlandse deel van de Noordzee niet visserij met boomkor en wekkerkettingen meer zal plaatsvinden (bestaand beleid), wordt op het Friese Front en Centrale Oestergronden een gebied (of meerdere gebieden) van minimaal 1200 km² (overeenkomen met 2% van het NCP) beschermd tegen bodemberoerende visserij. Voor dit gebied of deze gebieden zal de traditionele boomkorvisserij met wekkerkettingen niet meer toegestaan zijn. Binnen dit gebied zullen referentiegebieden worden aangewezen waarin geen enkele vorm van visserij wordt toegestaan en gebied(en) waar alternatieve tuigen en niet bodemberoerende technieken worden toegestaan. Op deze wijze kunnen op basis van monitoring en evaluatie de verschillen in beschermingsregimes worden vastgesteld.</p>
Zwerfvuil	<p>Nieuw beleid: Marien zwerfvuil is afkomstig van menselijke activiteiten op zee en op land. Maatregelen omtrent zwerfvuil zijn opgedeeld naar ketens: stranden, stroomgebieden, scheepvaart, visserij en kunststofketen. Algemeen toegepaste maatregel is de agendering van de problematiek bij stakeholders. Er zijn verschillende acties ondergebracht in een 'green deal'. Het betreft acties en verplichtingen voor sectoren en overheden die in de periode van 2015-2021 worden uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Schone Stranden: bevat maatregelen met een aanpak van peuken op het strand, een keurmerk voor strandpaviljoens, bebording en schoonmaakacties op het strand. - Stroomgebieden (aanvullend op SGBP-en): motiveren en kennisdelen waterbeheerders, integrale aanpak schone rivieren, ophaalregeling zwerfvuil beschikbaar maken voor heel Nederland. - Scheepvaart: afvalpreventie, harmonisering HOV-procedures en plastic afvalscheiding. - Visserij: afvoeren van huishoudelijke afvalstoffen, scheepsafval, recycling van netten, passief zwerfvuil vissen, alternatief voor pluis van netten. - Kunststofketen (maatregelen vallen deels niet onder de KRM, maar maken wel onderdeel uit van de probleem aanpak, <i>curatief</i> de maatregel die direct onder de KRM valt): reductie aandeel kleine drankverpakkingen in zwerfafval op land, Ketenakkoord Kunststofkringloop, <i>vermindere oplaten van ballonnen</i>, toewerken naar EU-verbod op microplastics in cosmetica en reductie van microplastics uit andere bronnen.

4.2 NATURA 2000 LANDSCHAP NOORDZEE, WADDENZEE, DELTA

4.2.1 GEBIEDSBESCHRIJVING

Figuur 5 Natura 2000-gebieden in het Natura 2000 Landschap Noordzee, Waddenzee, Delta: 1 Waddenzee; 7 Noordzeekustzone; 109 Haringvliet; 113 Voordelta; 114 Krammer-Volkerak; 115 Grevelingen; 118 Oosterschelde; 119 Veerse Meer; 120 Zoommeer; 121 Yerseke en Kapelse Moer; 122 Westerschelde & Saeftinghe; 123 Zwin & Kievittepolder; 124 Groote Gat; 125 Canisvlietse Kreek; 126 Vogelkreek; 127 Markiezaat; (Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006).

Het Natura 2000 landschap Noordzee, Waddenzee en Delta omvat een substantieel deel van de totale oppervlakte van het Natura 2000 netwerk. Er behoren 16 gebieden tot dit landschap, waaronder de Noordzeekustzone (7), Waddenzee (1) en alle wateren in de Delta. De drie gebieden die op de communautaire lijst staan voor kruipend moerasscherm (H1614): Groote Gat (124), Canisvlietse Kreek (125) en Vogelkreek (126) zijn ook aan dit landschap toebedeeld. Verder wordt het gebied Yerseke en Kapelse Moer (121) met belangrijke voorkomens van schorren en zilte graslanden (binnendijks) (H1330_B) tot dit Natura 2000 landschap gerekend. Figuur 5 geeft een kaartbeeld uit het Doelendocument. In de periode 2006-2014 zijn vier nieuwe Natura 2000-gebieden aangewezen op de Noordzee, waarvan de instandhoudingsdoelstellingen aansluiten op die van dit Natura 2000 Landschap (Vlakte van de Raan, Doggersbank, Klaverbank en Friese Front). Bovendien is de begrenzing van de Noordzeekustzone verruimd (t.o.v. de begrenzing die nog in Figuur 5 staat aangegeven, de juiste begrenzing is opgenomen op Figuur 6). De nieuwe Natura 2000-gebieden op de Noordzee zijn opgenomen op Figuur 6. Voor het al dan aanwijzen van de gebieden Bruine Bank als Vogelrichtlijngebied voor zeekoet en alk en Borkumse Stenen voor habitatype H1170 (riffen van open zee) loopt nog onderzoek (Figuur 6).

Andere gebieden op figuur 6 (Gasfonteinen, Oestergronden, Zeeuwse banken en het centrale deel van de kustzone worden (vooralsnog) niet in het aanwijzingsproces betrokken.

Figuur 6 Natura 2000-gebieden en andere ecologisch waardevolle gebieden binnen de Nederlandse Economische Zone op de Noordzee

Twee groepen van habitattypen zijn binnen dit landschap te onderscheiden: de habitattypen in de wateren en de meer terrestrische typen. Tot de eerste groep behoren de permanent overstroomde zandbanken (H1110), slik- en zandplaten (H1140), het habitatype grote baaien (H1160) en riffen (H1170). Zowel binnendijks als buitendijks komen de habitattypen zilte pionierbegroeiingen (H1310), schorren en zilte graslanden (H1330) en ruigten en zomen (H6430) voor.

Trekvisseren als elft (H1102), fint (H1103) en zalm (H1106) en zeezoogdieren als Gewone zeehond (H1365), Grijs zeehond (H1364) en Bruinvis (H1351) komen in het landschap voor. Verder is de Delta van belang voor de noordse woelmuis (H1340). De soort kruipend moerasscherm (H1614) komt alleen in de Delta voor.

Het Natura 2000 landschap Noordzee, Waddenzee en Delta herbergt een groot aantal karakteristieke Nederlandse broedvogels waarvoor Nederland ook in Europees verband een belangrijke rol speelt. Het gaat onder meer om meeuwen en sterns (kleine mantelmeeuw (A183), grote stern (A191), noordse stern (A194), visdief (A193) en dwergstern (A195) en steltlopers kluut (A132), bontbekplevier (A137) en strandplevier (A138)). Zij broeden veelal op schaars begroeide zandplaten, schorren en kwelders.

De intergetijdegebieden zijn van grote internationale betekenis als voedselgebied voor niet-broedvogels zoals de eider (A063) en voor steltlopers als scholekster (A130), kluut (A132), zilverplevier (A141), kanoet (A143), bonte strandloper (A149), tureluur (A162), steenloper (A169), rosse grutto (A157) en wulp (A160). De kwelders en schorren zijn van grote betekenis voor planteneters, zoals rotgans (A046), brandgans (A045) en pijlstaart (A054). Het open water is van belang voor duikende schelpdiereters (topper (A062), eider (A063) en zwarte zee-eend (A065)) en voor viseters als roodkeelduiker (A001), parelduiker (A002), fuut (A005), aalscholver (A017) en meeuwen en sterns.

De Grevelingen (115) van bijzondere betekenis voor met name de geoorde fuut (A008) en de middelste zaagbek (A069).

(Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006).

De Natura 2000-gebieden op de Noordzee zijn van belang voor soorten als Zeekoet en Alk (Bruine Bank, Friese Front).

4.2.2 KERNDOELEN EN INSTANDHOUDINGSDOELEN

Tabel 6 Kerndoelen voor het Natura 2000 Landschap Noordzee, Waddenzee, Delta (Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006).

Natura 2000 Landschap Noordzee, Waddenzee en Delta		
Gebieden: 1 Waddenzee; 7 Noordzeekustzone; 109 Haringvliet; 113 Voordelta; 114 Krammer-Volkerak; 115 Grevelingen; 118 Oosterschelde; 119 Veerse Meer; 120 Zoommeer; 121 Yerseke en Kapelse Moer; 122 Westerschelde & Saefinghe; 123 Zwin & Kievittepolder; 124 Groote Gat; 125 Canisvlietse Kreek; 126 Vogelkreek; 127 Markiezaat		
Daarnaast op Noordzee: Vlakte van de Raan, Friese Front, Doggersbank, Klaverbank, Borkumse Stenen		
Kernopgaven	waar	waarvoor
<i>Open water</i>		
1.01 Behoud zee-ecosysteem met permanent overstromde zandbanken en riffen	7, 113, Doggersbank, Klaverbank, Borkumse Stenen	Habitattypen permanent overstromde zandbanken en riffen van open zee, zwarte zee-eend, roodkeelduiker, topper, eider
1.02 Verbetering kwaliteit leefgebied zeezoogdieren	7, Klaverbank, Doggersbank, Vlakte v.d. Raan	Bruinvis, gewone zeehond, grijze zeehond
1.03 Verbetering kwaliteit permanent overstromde zandbanken	1	mosselbanken; eider, zwarte zee-eend
1.04 Behoud foerageerfunctie visetende vogels	115, 119, Friese Front, Bruine bank	fuut, geoorde fuut, middelste zaagbek, grote jager, kleine mantelmeeuw, grote mantelmeeuw, zeekoet
<i>Estuaria en zoet-zout overgang</i>		

Natura 2000 Landschap Noordzee, Waddenzee en Delta		
1.05 Verbetering kwaliteit estuaria Westerschelde en behoud kwaliteit Eems-Dollard	1, 122	
1.06 Herstel zoutinvloed in Haringvliet	109, 113	Trekvissen, ruigten en zomen, schorren en zilte graslanden
1.07 Herstel zoet-zout overgangen	1, 8	Trekvissen; slik- en zandplaten; zeegrasvelden
1.08 Kerndoel ontbreekt		
1.09 Behoud verbinding met Schelde en Eems	1, 122	Paaifunctie Fint in Duitsland en België
<i>Getijdenplaten</i>		
1.10 Verbetering kwaliteit slik- en zandplaten	1, 113	Vergroting diversiteit
1.11 Behoud slikken en platen voor rustende en foeragerende vogels en rustgebieden voor zeehonden	1, 7, 113, 118	steltlopers, eider, grijze en gewone zeehond
<i>Permanent droge zandplaten en stranden</i>		
1.12 Behoud en herstel ongestoorde hoogwatervluchtplaatsen	120, 127	trekvoegels
1.13 Behoud ongestoorde rustplaatsen en optimaal voortplantingshabitat	1, 7, 109, 114, 115, 122, 123	kustbroedvogels; grijze zeehond
1.14 Behoud platen Grevelingen als leefgebied noordse woelmuis	109, 115	Noordse woelmuis
1.15 Behoud platen Grevelingen met lage begroeiingen	115	Vochtige duinvalleien, grijze duinen, kruipwilgstruwelen, Groenknolorchis
<i>Schorren en kwelders</i>		
1.16 Behoud (Waddenzee) en herstel (Delta) van schorren en zilte graslanden	1, 118, 122, 123	schorren en zilte graslanden (Buitendijks)
1.17 Behoud habitat broedvogels en foerageergebied voor ganzen	109, 114	sterns, lepelaar, ganzen
<i>Binnendijkse zilte vegetaties</i>		
1.18 Behoud levensomstandigheden Kruipend moerasscherm	124, 125, 126	Kruipend moerasscherm
1.19 Behoud en ontwikkeling kwaliteit binnendijkse brakke gebieden	118, 120, 121, 122	Noordse woelmuis, Broedvogels, zilte graslanden (binnendijks), veenmosrietlanden, brakke ruigten en zomen, HWVP's

De vier gebieden die na 2006 zijn aangewezen op de Noordzee zijn niet ingepast in het systeem van kerndoelen. Wel zijn (tot op zekere hoogte) instandhoudingsdoelen voor deze gebieden geformuleerd. Deze zijn hieronder opgenomen, en waar mogelijk geïntegreerd in het overzicht van Tabel 8 Tabel 6.

Voor de Vlakte van de Raan is een aanwijzingsbesluit gepubliceerd. Hierin zijn de volgende instandhoudingsdoelen geformuleerd

Tabel 7 Instandhoudingsdoelen Vlakte van de Raan (Bron: Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Vlakte van de Raan, Ministerie EZ).

Vlakte van de Raan		Oppervlakte	Kwaliteit	Populatie
Habitattypen				
H1110B	Permanent overstroomde zandbanken (Noordzee-kustzone)	=	=	
Habitatsoorten				
H1095	Zeeprrik	=	=	>
H1099	Rivierprrik	=	=	>
H1103	Fint	=	=	>
H1351	Bruinvis	=	=	=
H1364	Grijze zeehond	=	=	=
H1365	Gewone zeehond	=	=	=

Voor de andere drie Natura 2000-gebieden zijn aanwijzingsbesluiten niet openbaar beschikbaar. Op Noordzeeloket.nl zijn wel de volgende habitattypen en soorten genoemd waarvoor deze gebieden bescherming bieden. Aan deze habitattypen en soorten zijn echter nog geen doelstellingen verbonden. De Bruine bank wordt op korte termijn mogelijk aangewezen als Vogelrichtlijngebied voor zeezoet en alk.

Tabel 8 Instandhoudingsdoelen Doggersbank, Klaverbank, Friese front en Bruine bank (Bron: www.noordzeeloket.nl)

Habitattype soort	Doggersbank	Klaverbank	Friese front	Bruine Bank	Borkumse Stenen
H1110C permanent met zeewater van geringe diepte over-stroomde zand-banken, subtype Offshore	X				
H1170 riffen van open zee		X			
H1351 Bruinvis	X	X			
H1365 Gewone zeehond	X	X			
H1364 Grijze zeehond	X	X			
A175 Grote jager			X		
A187 Grote mantelmeeuw			X		
A199 Zeezoet			X	X	
A183 Kleine mantelmeeuw			X		
A200 Alk				X	

4.2.3 EFFECTBEOORDELING STROOMGEBIEDBEHEERPLANNEN

De Stroomgebiedsbeheerplannen hebben betrekking op de vier stroomgebieden van Rijn, Maas, Schelde en Eems. De Deltawateren, Waddenzee en de kustzone van de Noordzee vallen binnen deze stroomgebieden. De effecten van beleidsuitspraken en daarvan afgeleide maatregelen hebben vooral betrekking op het achterland van deze kustwateren. Deze maatregelen beïnvloeden de kust- en Deltawateren vooral indirect. De binnendijkse delen van het Deltagebied kunnen ook direct worden beïnvloed door maatregelen uit de SGBP-en. Veel van de maatregelen werken echter niet door op de kerndoelen voor het Natura 2000 Landschap Noordzee, Waddenzee en Delta. Maatregelen die wel doorwerken, hebben alleen positieve gevolgen voor deze kerndoelen:

Tabel 9 Effectbeoordeling SGBP-en voor Natura 2000 Landschap Noordzee, Waddenzee, Delta

(0 – geen nieuwe activiteiten of geen ruimtelijke relatie, 1 – geen effect want kerndoel is niet gevoelig, 2 = alleen positief effect, 3 = significant negatief effect niet uitgesloten)

Kerndoel	Beleidsuitspraken:													
	Duurzaam efficiënt watergebruik stimuleren	Bescherming drinkwater	Kunstmatige grondwateraanvulling,	Grondwaterwinningen aanpassen of verplaatsen	Wateronttrekking c.q. wateropstuwing	Wateronttrekking: puntbronnen etc.	Herstel waterbeweging en hydromorfologie	Aanpassen inlaat / doorspoelen / scheiden water	Aanpassen waterpeil en GGOR maatregelen	Vispasseerbaarheid	Uitvoeren actief visstands- of schelpdierstandsbeheer	Wijzigen / beperken gebruiksfunctie	Beheren grootschalige grondwateronttrekkingen	Ruimte voor de Rivier
1.01	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
1.02	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
1.03	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
1.04	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
1.05	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
1.06	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2	0	0	0	0
1.07	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	0	0	0	0
1.09	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2	0	0	0	0
1.10	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
1.11	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
1.12	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
1.13	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
1.14	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
1.15	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
1.16	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
1.17	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
1.18	2	0	0	0	0	2	2	2	2	0	0	0	0	0
1.19	2	0	0	0	0	2	0	2	2	0	0	0	0	0

- Bovenstroomse maatregelen voor verbetering van de waterkwaliteit werken positief door op de waterkwaliteit in de zeegebieden en estuaria (kerndoelen 1.01 t/m 1.05, 1.07 en 1.09). De nutriëntenlast en belasting met milieuvreemde stoffen neemt daardoor af. Dit leidt op den duur tot een verlaging van de primaire productie in de Waddenzee en Noordzeekustzone, wat door zal werken in het voedselaanbod voor vogels. De populatieomvang van soorten die in deze gebieden foerageren op benthos en vis kan daardoor afnemen, en lager worden dan de ten doel gestelde populatieomvang. Deze sluit echter beter aan bij de natuurlijke draagkracht van de systemen. Deze effecten worden daarom niet als negatief beoordeeld.
- Het verbeteren van de vispasseerbaarheid van rivieren en kleinere wateren in de stroomgebieden is positief voor de populaties van trekvisen als Fint, Zeeprík, Rivierprík en Elft, omdat daarmee bovenstroomse paaigebieden bereikt kunnen worden (kerndoelen 1.06 t/m 1.09).
- Binnendijkse zilte vegetaties (kerndoelen 1.18 en 1.19) worden positief beïnvloed door maatregelen op gebied van grondwaterbeheer, peilbeheer en waterkwaliteitsbeheer.

4.2.4 EFFECTBEOORDELING OVERSTROMINGSRISICOBEBEERPLANNEN

Een aantal maatregelen in de ORBP-en heeft betrekking op het op sterkte houden van de hoogwaterbeveiliging langs de kust. Het betreft het suppletieprogramma waarmee de basiskustlijn wordt gehandhaafd en onderhoud en versterking van de primaire waterkeringen langs de kust, waaronder ook de bekledingen langs de Deltawateren in Zeeland.

De kustsuppletie vindt doorgaans plaats in de ondiepe kustzone. De maatregelen kunnen daar invloed hebben op de kerndoelen die verbonden zijn aan het open water van de Noordzeekustzone en Voordelta (1.01 t/m 1.03). Ook kunnen deze suppleties ongestoorde voortplantingshabitats van op het strand broedende vogels nadelig beïnvloeden (kerndoel 1.13).

In de Passende Beoordeling bij het NWP1 (Royal Haskoning, 2009) is geconcludeerd dat in de periode na 2015 significante effecten als gevolg van zandsuppletie op voorhand niet uitgesloten kunnen worden. In het kader van de voorbereiding van het Natura 2000-beheerplan voor de Noordzeekustzone is een kader ontwikkeld waarin wordt aangegeven op welke wijze suppleties vergunningvrij, d.w.z. zonder dat deze significante effecten veroorzaken, in het beheerplan kunnen worden opgenomen (ARCADIS, 2011). Dit beheerplan is echter nog niet vastgesteld, zodat op basis van deze voortoets significante gevolgen van kustsuppleties op de Noordzeekustzone en Voordelta niet met zekerheid uitgesloten kunnen worden. In Tabel 10 zijn deze effecten met 3* aangeduid.

Het project HWBP2 is grotendeels in uitvoering. Enkele projecten zijn in de Planstudiefase waarbij MERren en (indien nodig) Passende Beoordelingen worden opgesteld. Deze projecten liggen niet langs de kust.

Het nHWBP wordt in 2014 opgestart met verkenningen en studies. In totaal moeten er ruim 700 kilometer dijk en ruim 200 stuwen en sluzen worden aangepakt om aan de veiligheidsnormen te laten voldoen in de periode van 2014-2019. Verschillende van deze projecten hebben betrekking op dijken langs de Waddenzee en Deltawateren. Deze projecten zijn nog niet in de fase waarin gevolgen voor Natura 2000-gebieden zijn bepaald. Significante effecten op habitattypen en leefgebieden van soorten die binnen de invloedssfeer van de dijkversterkingen voorkomen kunnen hier op voorhand niet worden uitgesloten.

Tabel 10 Effectbeoordeling ORBP-en voor het Natura 2000 Landschap Noordzee, Waddenzee, Delta
(0 – geen nieuwe activiteiten of geen ruimtelijke relatie, 1 – geen effect want kerndoel is niet gevoelig, 2 = alleen positief effect, 3 = significant negatief effect niet uitgesloten; 3* zie toelichtende tekst)

Kerndoel:	Beleidsuitspraken									
	Ruimte voor de Rivier	Maaswerken e.a.	Beheren en onderhouden rivierbed	Beheren en onderhouden primaire keringen	Beheren, onderhouden, op orde brengen regionale keringen	Op orde brengen primaire keringen o.b.v. nHWBP	Handhaven basiskustlijn	Steenbekleding Zeeland	Beekstroom op orde	Zoneren en voorwaarden
1.01	0	0	0	0	0	0	3*	0	0	0
1.02	0	0	0	0	0	0	3*	0	0	0
1.03	0	0	0	0	0	0	3*	0	0	0
1.04	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.05	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.06	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.07	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.09	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.13	0	0	0	0	0	0	3*	0	0	0
1.14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.16	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0
1.17	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0
1.18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.19	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0

4.2.5 EFFECTBEOORDELING BELEIDSNOTA NOORDZEE

De Beleidsnota Noordzee maakt een aantal economische en andere maatschappelijke activiteiten mogelijk op de Noordzee die het natuurlijk milieu nadelig kunnen beïnvloeden. Activiteiten op het gebied van opwekking van windenergie, exploratie en winning van grondstoffen (gas, olie, zand), visserij en maricultuur en militaire oefeningen leiden tot ruimtebeslag, aantasting van de zeebodem en verstoring van vogels, vissen en zeezoogdieren.

Dit kan leiden tot aantasting van de kwaliteit van de aan het open water van de Noordzee verbonden habitattypen en soorten (kerndoelen 1.01 t/m 1.03, 1.20). Maatregelen op het gebied van biodiversiteit, beperking van commerciële visserij, beperking van vervuulende stoffen in vis en bestrijding van zwerfvuil hebben op deze kerndoelen daarentegen een positief effect. Dat geldt ook voor de kerndoelen die verbonden zijn aan estuaria en getijdeplaten (1.05, 1.10 en 1.11).

Het verwijderen van kabels en leidingen kan ook een negatief gevolg hebben voor de habitats en soorten die verbonden zijn aan getijdeplaten en permanente platen (kerndoelen 1.10 t/m 1.13) in de Noordzee, Waddenzee en Voordelta.

In de Passende Beoordeling voor het NWP1 (Royal Haskoning, 2009) is voor een drietal vormen van ruimtegebruik op de Noordzee beoordeeld of significante gevolgen voor Natura 2000 kunnen optreden (Zandwinning, Windenergie en Energie-eiland op zee).

Voor de zandwinning werden in de planperiode (2009-2015) geen significant negatieve effecten verwacht. Voor de langere termijn (na de planhorizon) werden, bij gewijzigde manieren en toegenomen hoeveelheden van zandwinning, significant negatieve effecten op voorhand echter niet uitgesloten. Voor de planperiode konden significant negatieve effecten van de plaatsing van windparken op zee alleen met zekerheid worden uitgesloten indien de mitigerende maatregelen voor windparken op zee maximaal zouden worden uitgevoerd. Op de langere termijn, bij verdergaande plaatsing van windparken op zee, werden significant negatieve effecten niet uitgesloten, ook niet na maximale mitigatie. Hetzelfde gold ook voor mogelijke cumulatie met zandwinning en -suppletie.

Het energie-eiland was een mogelijke ontwikkeling op de langere termijn. Significant negatieve effecten zijn niet uitgesloten.

Andere activiteiten die nu wel binnen de beleidsuitspraken in de Beleidsnota Noordzee vallen (mijnbouw, CO₂-opslag, militaire oefeningen en beleid t.a.v. kabels en leidingen zijn in 2009 niet meegenomen in de Passende Beoordeling voor het NWP1.

In de Passende Beoordelingen voor Wind op Zee (Royal Haskoning, 2013) wordt geconcludeerd dat significant negatieve effecten op bruinvis door heien gedurende de aanleg van windparken niet zijn uit te sluiten; er kunnen dan significant negatieve effecten op gewone en grijze zeehond en bruinvis optreden, die bij andere funderingstechnieken voorkomen kunnen worden. In de gebruiksfase zijn negatieve effecten te verwachten op trekvogels, kleine mantelmeeuw, jan-van-gent en zwemmend duikende viseters door aanvaring met de windturbines. Om te voorkomen dat deze effecten, in cumulatie met elkaar en met de gevolgen van andere activiteiten, significant kunnen worden, is het noodzakelijk dat het nu in ontwikkeling zijnde 'afwegingskader ecologie en cumulatie' wordt toegepast alvorens kavelbesluiten definitief vast te stellen. Hiermee moet dan zijn geborgd dat cumulatieve effecten niet tot significante gevolgen leiden.

De Commissie m.e.r. heeft in haar toetsingsadvies (Commissie m.e.r., 2014) geoordeeld dat een deel van deze conclusies onvoldoende onderbouwd is, en om een aanvulling gevraagd. Ook vraagt de Commissie om meer aandacht voor cumulatieve gevolgen. Mede naar aanleiding hiervan is het Ministerie van IenM gestart met een onderzoek naar cumulatieve gevolgen van Wind op Zee. De resultaten van dit langlopende onderzoek waren echter nog niet beschikbaar voor de afronding van deze voortoets.

Uit de Passende Beoordelingen voor Wind op Zee is tevens gebleken dat negatieve gevolgen voor buitenlandse Natura 2000-gebieden niet kunnen worden uitgesloten (Borkum Riffgrund in Duitsland i.v.m. bruinvissen; Bass Rock en Bempton Cliffs (beide Verenigd Koninkrijk) en Helgoland (Duitsland) in verband met op zee foeragerende Jan-van-Genten.

Tabel 11 Effectbeoordeling Beleidsnota Noordzee voor het Natura 2000 Landschap Noordzee, Waddenzee, Delta
(0 – geen nieuwe activiteiten of geen ruimtelijke relatie, 1 – geen effect want kerndoel is niet gevoelig, 2 = alleen positief effect, 3 = significant negatief effect niet uitgesloten)

Kerndoel	Beleidsuitspraken								
	Olie- en gaswinning	CO2-opslag	Windenergie op zee	Oppervlaktedelstoffen	Militaire oefengebieden	Kabels en leidingen	Overige KRM maatregelen	Bodembescherming	Zwerfvuil
1.01	3	3	0	3	0	3	0	2	2
1.02	3	3	3	3	0	3	0	2	2
1.03	3	3	3	3	0	3	0	2	2
1.04	0	0	3	0	0	0	0	2	0
1.05	0	0	0	0	0	3	0	0	2
1.06	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.07	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.09	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.10	3	0	0	0	0	3	0	0	2
1.11	3	0	0	0	0	3	0	0	0
1.12	3	0	0	0	0	0	0	0	0
1.13	3	0	0	0	0	3	0	0	0
1.14	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.15	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.16	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.17	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.18	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.19	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Activiteiten in het kader van de exploratie en exploitatie van nieuwe gas- en oliewinningen en zandwiningen en de opslag van CO2 kunnen direct of indirect gevolgen hebben voor de verschillende Natura 2000-gebieden op de Noordzee, als gevolg van ruimtebeslag door installaties en leidingen, verstoring en vertroebeling/slibtransport. Significante gevolgen van deze activiteiten kunnen niet op voorhand worden uitgesloten.

De activiteiten rond militaire oefeningen en de Kader Richtlijn Marien vormen een voortzetting van het huidige beleid. Deze leiden niet tot andere effecten t.o.v. de huidige situatie.

Nieuwe maatregelen in het kader van Bodembescherming zijn specifiek gericht op het verbieden van bodemberoerende visserij in de gebieden Friese Front (Natura 2000) en Centrale Oestergronden. Van deze maatregelen zal het gebied Friese Front positieve gevolgen ondervinden. De vissers die andere visgronden zoeken hebben niet de mogelijkheid dit binnen (andere) Natura 2000-gebieden te doen, waardoor negatieve effecten op Natura 2000-gebieden op de Noordzee kunnen worden uitgesloten.

4.2.6 EINDOORDEEL T.A.V. SIGNIFICANTIE

De uitvoering van SGBP-en heeft overwegend positieve gevolgen voor Natura 2000-gebieden in het Natura 2000- Landschap Noordzee, Waddenzee en Delta.

De ORBP-en kunnen leiden tot significant negatieve gevolgen door uitvoering maatregelen t.b.v., zandsuppletie en onderhoud, beheer en versterking van primaire waterkeringen langs zeeweringen in de Waddenzee en de Delta.

Voor een groot deel van de economische activiteiten die de Beleidsnota Noordzee mogelijk maakt op de Noordzee kunnen significant negatieve gevolgen op Natura 2000-gebieden in de Noordzee op voorhand niet worden uitgesloten.

4.3 NATURA 2000 LANDSCHAP DUINEN

4.3.1 GEBIEDSBESCHRIJVING

Het Natura 2000 landschap Duinen omvat 18 gebieden, de duinen van de Waddeneilanden, langs de vastelandskust en de duinen in de Delta. Nagenoeg alle Nederlandse duinen, die tevens een belangrijke functie hebben voor het waarborgen van de veiligheid, zijn onderdeel van het Natura 2000 netwerk. In internationaal opzicht zijn de Nederlandse duinen van groot tot zeer groot belang. Dit onder meer door de aanwezigheid van grijze duinen (H213 0) en vochtige duinvalleien (H2190). Het eerste type komt over grote oppervlaktes in goed ontwikkelde vormen voor, het laatste type is in de Nederlandse duinen zeer gevarieerd en over grote oppervlakte aanwezig.

Het Natura 2000 landschap wordt gekenmerkt door gradiënten langs en dwars op de kust. De meest dynamische omstandigheden komen voor op de Waddeneilanden. De gradiënt van noord naar zuid, van kalkarm van het noorden tot aan Bergen en kalkhoudend ten zuiden hiervan. De duinen in de Delta vormen een mozaïek van kalkarm en kalkhoudend.

Dwars op de kust zijn de volgende gradiënten te onderscheiden, van zeereep naar binnenduinrand: meer of minder wind, meer of minder zout en van jong naar oud. In het hele duinmassief zijn gradiënten van droog naar nat te onderscheiden. Figuur 7 geeft een overzicht van de ligging van de gebieden.

Relatief belangrijke habitattypen in dit landschap zijn: grijze duinen (H2130), droge duinbossen (H2180), vochtige duinvalleien (H2190) en in de binnenduinrand mozaïeken van heischrale graslanden (H6230) en blauwgraslanden (H6410). Witte duinen (H2120) en embryonale duinen (H211 0), en de daarbij behorende dynamische processen, zijn van groot belang voor de duurzame instandhouding van het prioritaire habitatype grijze duinen (H2130). Voor de prioritaire habitattypen duinheiden met kraaihei (H2140) en duinheiden met struikhei (H2150) is Nederland van minder belang gezien de ligging aan de rand van het areaal, gezien de omvang en soortensamenstelling.

De nauwe korfslak (H1014) is wat betreft zijn voorkomen in Nederland vrijwel volledig gebonden aan de duinen. De grootste en meest duurzame populaties van de groenknolorchis (H1903) komen voor in de duinen.

Figuur 7 Natura 2000-gebieden in het Natura 2000-Landschap Duinen: Gebieden: 2 Duinen en Lage Land van Texel; 3 Duinen Vlieland; 4 Duinen Terschelling; 5 Duinen Ameland; 6 Duinen Schiermonnikoog; 84 Duinen Den Helder-Callantsoog; 85 Zwanenwater & Pettemerduinen; 86 Schoorlse Duinen; 87 Noordhollands Duinreservaat; 88 Kennemerland-Zuid; 96 Coepelduynen; 97 Meijndel & Berkheide; 98 Westduinpark & Wapendal; 99 Solleveld & Kapittelduinen; 100 Voornes Duin; 101 Duinen Goeree & Kwade Hoek; 116 Kop van Schouwen; 117 Manteling van Walcheren; (Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006).

Voor een aantal broedvogelsoorten die sterk onder druk staan, zoals blauwe kiekendief (A082), velduil (A222) en tapuit (A277) liggen binnen Nederland de belangrijkste broedgebieden in de duinen. In het bijzonder de duinen op de Waddeneilanden zijn van groot belang voor de velduil (A222) en de blauwe kiekendief (A082). Ook voor de lepelaar (A034) vormen de duinen een belangrijk broedgebied.

Voor niet-broedvogels is een aantal duingebieden van betekenis als slaap- of hoogwatervluchtplaats in relatie tot nabijgelegen foerageergebieden (intergetijdengebied). Dit is het geval bij Duinen Vlieland (3) en in het bijzonder de Duinen van Goeree & Kwade Hoek (101). Duinplassen zijn soms van enige betekenis voor watervogels als de lepelaar (A034) en slobeend (A056) (Duinen van Goeree & Kwade Hoek (101), Zwanenwater & Pettemerduinen (85)).

(Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006).

4.3.2 KERNDOELEN

Tabel 12 Kerndoelen voor het Natura 2000 Landschap Duinen (Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006).

Natura 2000 Landschap Duinen		
Gebieden: 2 Duinen en Lage Land van Texel; 3 Duinen Vlieland; 4 Duinen Terschelling; 5 Duinen Ameland; 6 Duinen Schiermonnikoog; 84 Duinen Den Helder-Callantssoog; 85 Zwanenwater & Pettemerduinen; 86 Schoorlse Duinen; 87 Noordhollands Duinreservaat; 88 Kennemerland-Zuid; 96 Coepelduynen; 97 Meijendel & Berkheide; 98 Westduinpark & Wapendal; 99 Solleveld & Kapittelduinen; 100 Voornes Duin; 101 Duinen Goeree & Kwade Hoek; 116 Kop van Schouwen; 117 Manteling van Walcheren		
Kernopgaven	waar	waarvoor
<i>Zeereep</i>		
2.01 Ruimte voor natuurlijke verstuing	3, 4, 5, 86, 87, 88, 97, 101, 123	witte duinen, embryonale duinen; strandbroeders
<i>Droge binnenduinen (inclusief droge bossen)</i>		
2.02 Uitbreiding en herstel kwaliteit van grijze duinen	2, 3, 4, 5, 6, 84, 85, 87, 88, 96, 97, 98, 99, 100, 116	grijze duinen; tapuit, blauwe kiekendief, velduil
2.03 Behoud oppervlakte en kwaliteit duinheiden met kraaihei en struikhei	3, 4, 86, 98, 99	
2.04 Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit van duinbossen	86, 87, 88, 98, 99	
<i>Duinvalleien (secundaire) en strandvlaktes (inclusief vochtige bossen)</i>		
2.05 Behoud oppervlakte en herstel kwaliteit vochtige duinvalleien	2, 3, 4, 5, 6, 84, 85, 87, 88, 97, 100, 101, 116, 117	Vochtige duinvalleien (kalkrijk); soorten van duinvalleien (vogels, noordse woelmuis, nauwe korfslak, groenknolorchis
<i>Binnenduinrand (inclusief vochtige bossen)</i>		
2.06 Ontwikkeling heischrale graslanden	2, 6, 84, 85, 101, 116	Heischrale graslanden, Grijze duinen (heischraal), Blauwgraslanden
2.07 Herstel duinbeken	86	Beken en rivieren met waterplanten
2.08 Herstel hydrologie/vocht gradiënt duinbossen	2, 4, 5, 6, 87, 116	Heischrale graslanden, Blauwgraslanden, Noordse woelmuis

4.3.3 EFFECTBEOORDELING STROOMGEBIEDBEHEERPLANNEN

De uitvoering van Stroomgebiedsbeheerplannen heeft in het Natura 2000 Landschap Duinen overwegend positieve gevolgen voor het realiseren van de kerndoelen.

Veel van de maatregelen in het SGBP zijn gericht op het verbeteren van de kwaliteit van het hydrologisch systeem, zowel wat betreft kwantiteit als kwaliteit. Deze maatregelen ondersteunen daarmee de Natura 2000-kerndoelen die zijn verbonden aan natte tot vochtige natuurgebieden binnen de duinen (duinvalleien, duinbeken en vochtige gebieden langs de binnenduinrand).

Maatregelen op gebied van duurzaam en efficiënt watergebruik, bescherming van drinkwatervoorraden, grond- en oppervlaktewaterbeheer en verbetering van de waterkwaliteit komen direct of indirect ten goede aan de condities die nodig zijn voor behoud, herstel en kwaliteitsverbetering van deze habitattypen en de daaraan gebonden soorten.

De kunstmatige grondwateraanvullingen t.b.v. drinkwaterproductie in een aantal duingebieden hebben potentieel versturende effecten op duinvalleien en de hydrologie van aan natte omstandigheden gebonden habitats als blauwgraslanden en vochtige duinbossen. De bescherming van de grondwaterkwaliteit van kunstmatige grondwateraanvullingen wordt geregeld door de Wet Bodembescherming. De bescherming van Natura 2000-gebieden is hiermee echter niet direct gewaarborgd. Het SGBP geeft geen inzicht in de mate waarin nieuwe grondwateraanvullingen in de duinen mogelijk zijn, maar geeft daarvoor ook geen beperkingen. Vanuit het voorzorgsbeginsel kunnen significante gevolgen daarom niet op voorhand worden uitgesloten.

Tabel 13 Effectbeoordeling SGBP-en voor het Natura 2000 Landschap Duinen

(0 – geen nieuwe activiteiten of geen ruimtelijke relatie, 1 – geen effect want kerndoel is niet gevoelig, 2 = alleen positief effect, 3 = significant negatief effect niet uitgesloten)

Kerndoel	Beleidsuitspraken												
	Duurzaam efficiënt watergebruik stimuleren	Bescherming drinkwater	Kunstmatige grondwateraanvulling,	Grondwaterwinningen aanpassen of verplaatsen	Wateronttrekking c.q. wateropstuwing	Waterverontreiniging: puntbronnen etc.	Herstel waterbeweging en hydromorfologie	Aanpassen inlaat / doorspoelen / scheiden water	Aanpassen waterpeil en GGOR maatregelen	Vispasseerbaarheid	Uitvoeren actief visstands- of schelpdierstandsbeheer	Wijzigen / beperken gebruiksfunctie	Beheren grootschalige grondwaterverontreinigingen
2.01	1	1	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0
2.02	1	1	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0
2.03	1	1	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0
2.04	1	1	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0
2.05	2	2	3	2	2	2	0	0	2	0	0	0	0
2.06	1	1	1	1	0	2	0	0	2	0	0	0	0
2.07	2	1	1	1	0	2	0	0	2	0	0	0	0
2.08	2	2	3	2	2	2	2	0	2	0	0	0	0

4.3.4 EFFECTBEOORDELING OVERSTROMINGSRISICOBEBEERPLANNEN

Een aantal maatregelen in de ORBP-en hebben betrekking op het op sterkte houden van de hoogwaterbeveiliging langs de kust. Het betreft het suppletieprogramma waarmee de basiskustlijn wordt gehandhaafd en onderhoud en versterking van de primaire waterkeringen langs de kust waar de duinen deel van uitmaken.

Het beheer en onderhoud van de zeekering in de duinen is bestaand beleid waarbij geen nieuwe activiteiten worden ondernomen die afwijken van die in de afgelopen planperiode.

Het project HWBP2 is grotendeels in uitvoering. Enkele projecten zijn in de Planstudiefase waarbij MERren en (indien nodig) Passende Beoordelingen worden opgesteld (Markermeerdijken, Houtribdijk), Deze liggen echter niet langs de kust.

Het nHWBP wordt in 2014 opgestart met verkenningen en studies. In totaal moeten er ruim 700 kilometer dijk en ruim 200 stuwen en sluzen worden aangepakt om aan de veiligheidsnormen te laten voldoen in de periode van 2014-2019. Deze projecten hebben echter geen betrekking op de zandige kust en de duinen.

Tabel 14 Effectbeoordeling ORBP-en voor het Natura 2000 Landschap Duinen

(0 – geen nieuwe activiteiten of geen ruimtelijke relatie, 1 – geen effect want kerndoel is niet gevoelig, 2 = alleen positief effect, 3 = significant negatief effect niet uitgesloten)

Kerndoel	Beleidsuitspraken									
	Ruimte voor de Rivier	Maaswerken e.a.	Beheren en onderhouden rivierbed	Beheren en onderhouden primaire keringen	Beheren, onderhouden, op orde brengen regionale keringen	Op orde brengen primaire keringen o.b.v. nHWBP	Handhaven basiskustlijn	Steenbekleding Zeeland	Beekstroom op orde	Zoneren en voorwaarden
2.01	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
2.02	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.03	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.04	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.05	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.06	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
2.07	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
2.08	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0

4.3.5 EFFECTBEOORDELING BELEIDSNOTA NOORDZEE

Activiteiten op de Noordzee kunnen indirect invloed hebben op instandhoudingsdoelen voor de duinen. Het betreft daarbij met name de gevolgen van aanlanding van kabels t.b.v. windenergieprojecten op de Noordzee en het opruimen van oudere kabels en leidingen die de duinen kruisen.

Dergelijke projecten kunnen doorgaans goed ingepast worden zonder dat schade aan natuurwaarden op langere termijn optreedt, maar significante gevolgen kunnen op voorhand niet worden uitgesloten.

Een tweede potentieel significant effect is de aantasting van foerageergebied van op de kust broedende vogels die ver op zee hun voedsel zoeken. Voor de duinen is dit met name de Kleine mantelmeeuw. De soort is niet direct verbonden aan een kerndoel voor het Natura 2000 Landschap Duinen. Bovendien is de staat van instandhouding van de soort gunstig (Profielendocument Kleine Mantelmeeuw op www.synbiosis.alterra.nl), zodat significant negatieve effecten als gevolg van vermindering van foeragemogelijkheden niet aannemelijk zijn.

Vermindering van NOx-emissie door schepen kan leiden tot positieve effecten op stikstofgevoelige habitattypen in de duinen, wanneer de depositie van stikstof daardoor vermindert.

Tabel 15 Effectbeoordeling Beleidsnota Noordzee voor het Natura 2000 Landschap Duinen

(0 – geen nieuwe activiteiten of geen ruimtelijke relatie, 1 – geen effect want kerndoel is niet gevoelig, 2 = alleen positief effect, 3 = significant negatief effect niet uitgesloten)

Kerndoel	Beleidsuitspraken								
	Olie- en gaswinning	CO2-opslag	Windenergie op zee	Oppervlaktedelfstoffen	Militaire oefengebieden	Kabels en leidingen	Overige KRM maatregelen	Bodembescherming	Zwerfvuil
2.01	0	0	3	0	0	3	0	0	2
2.02	0	0	3	0	0	3	0	0	0
2.03	0	0	3	0	0	3	0	0	0
2.04	0	0	3	0	0	3	0	0	0
2.05	0	0	3	0	0	3	0	0	0
2.06	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.07	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.08	0	0	0	0	0	0	0	0	0

4.3.6 EINDOORDEEL T.A.V. SIGNIFICANTIE

De uitvoering van SGBP-en heeft overwegend positieve gevolgen voor Natura 2000-gebieden in het Natura 2000 Landschap Duinen. Significant negatieve gevolgen van grondwateraanvulling in de duinen kunnen echter op voorhand niet worden uitgesloten.

De ORBP-en kunnen leiden tot significant negatieve gevolgen door uitvoering maatregelen onderhoud, beheer en versterking van de primaire waterkeringen in de duinen.

Van de activiteiten rondom windenergie en kabels en leidingen die de Beleidsnota Noordzee mogelijk maakt op de Noordzee kunnen significant negatieve gevolgen op Natura 2000-gebieden in de duinen op voorhand niet worden uitgesloten.

4.4 NATURA 2000 LANDSCHAP RIVIERENGEBIED

4.4.1 GEBIEDSBESCHRIJVING

Figuur 8 Natura 2000-gebieden in het Natura 2000 Landschap Rivierengebied: Gebieden: 36. Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht; 38. Uiterwaarden IJssel; 39. Vecht en beneden-Reggegebied; 66. Uiterwaarden Beneden-Rijn; 67. Gelderse Poort; 68. Uiterwaarden Waal; 70. Zuider-Lingedijk & Diefdijk; 71. Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem; 81. Kolland & Overlangbroek; 82. Uiterwaarden Lek; 105. Zouweboezem; 108. Oude Maas; 111. Hollands Diep; 112. Biesbosch; 141. Oeffelter Meent; 143. Zeldersche Driessen; 152. Grensmaas; (Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006).

Het Natura 2000 landschap Rivierengebied omvat 17 gebieden. Deze gebieden liggen langs de grote rivieren of langs kleinere rivieren zoals de Linge, Vecht en Regge en Niers. De Natura 2000 gebieden Hollands Diep (111) en Biesbosch (112) worden ook tot het Natura 2000 landschap Rivierengebied gerekend, evenals Zouweboezem (105).

De gebieden langs de grote rivieren zijn grotendeels gebieden die zijn aangewezen op basis van de Vogelrichtlijn, delen daarvan worden aangewezen op basis van de Habitatrichtlijn. Figuur 8 geeft een beeld van de ligging van de gebieden.

Voor een groot aantal geheel, of in belangrijke mate, aan het Rivierengebied gebonden habitattypen, is Nederland van relatief groot belang. Dit geldt voor de vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen) (H91E0_A), droge hardhoutoibossen (H91F0), stroomdalgraslanden (H6120) en glanshaver- en vossenstaartheoïlanden (H6510).

Dit laatste habitattype omvat naast de glanshaverhoïlanden, ook de zogenoemde kievitsbloemhoïlanden (gebieden Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht (36) en Uiterwaarden IJssel (38) en de zogenoemde weidekervelhoïlanden (alleen voorkomend in de Biesbosch (112)). Van nature is het Rivierengebied ook van belang voor krabbenscheerbegroeiingen (habitattype H31 50), het type komt thans slechts sporadisch voor.

Het Rivierengebied is van belang voor bijna alle trekvisseren en voor vissoorten als bittervoorn (H113 4), grote modderkruiper (H1145) en kleine modderkruiper (H1149). De mossoort tonghaarmuts (H13 87) komt slechts op één locatie voor in de Biesbosch (112).

Daarnaast is het Rivierengebied van grote betekenis als broedgebied voor een aantal moerasvogels. Een deel van deze vogels is aangewezen op rietmoerassen (bijv. roerdomp (A021), woudaap (A022), grote karekiet (A298) en snor (A292)) en een deel op jonge verlandingsstadia (porseleinhoen (A119) en zwarte stern (A197)). Ook voor soorten van vochtige graslanden en ruigten, zoals de kwartelkoning (A122) is dit landschap van groot belang.

Bij niet-broedvogels is het Rivierengebied van bijzonder betekenis voor planteneters, met name voor wilde zwaan (A038), toendrarietgans (A039) en kolgans (A041). Maar ook voor grauwe gans (A043), krakeend (A051), wilde eend (A053) en meerkoet (A125). Daarnaast is het rivierengebied van nationale en internationale betekenis voor foeragerende en rustende kieviten (A142) en grutto's (A156).

(Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006).

4.4.2 KERNDOELEN

Tabel 16 Kerndoelen voor het Natura 2000 Landschap Rivierengebied (Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006).

Natura 2000 Landschap Rivierengebied		
Gebieden: 36. Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht; 38. Uiterwaarden IJssel; 39. Vecht en beneden-Reggegebied; 66. Uiterwaarden Beneden-Rijn; 67. Gelderse Poort; 68. Uiterwaarden Waal; 70. Zuider-Lingedijk & Diefdijk; 71. Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem; 81. Kolland & Overlangbroek; 82. Uiterwaarden Lek; 105. Zouweboezem; 108. Oude Maas; 111. Hollands Diep; 112. Biesbosch; 141. Oeffelter Meent; 143. Zeldersche Driessen; 152. Grensmaas		
Wat	Waar	Waarvoor
<i>Rivier, nevengeulen en diepe plassen</i>		
3.01 Geen barrières in trekroute	111; 152	Zalm, Zeeprik, Rivierprik, Elft
3.02 Behoud beken en rivieren met waterplanten	38	H3260B, Grote fonteinkruiden
3.03 Foerageergebied en uitwijkmogelijkheid bij vorst	111	Kuifeend
3.04 Behoud en uitbreiding van slikkige rivieroeveren en grindbanken met pioniervegetaties	68; 152	Slikkige rivieroeveren
<i>Zoetwatergetijdengebied</i>		

Natura 2000 Landschap Rivierengebied		
3.05 Kwaliteitsverbetering zoetwatergetijdengebied	108; 111; 112	Vochtige alluviale bossen, ruigten en zomen, slikkige rivieroever, fint, noordse woelmuis, tonghaarmuts, bever
<i>Laaggelegen uiterwaarden</i>		
3.06 Behoud en uitbreiding van meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, in de vorm van strangen, in het bijzonder herstel van krabbenscheervegetaties, ook als broedbiotoop van zwarte stern	36; 38; 105	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, zwarte stern
3.07 Vochtige alluviale bossen uitbreiden mede t.b.v. bever	38; 67; 68; 71; 81	Vochtige alluviale bossen (H91E0A en B), Bever
3.08 Kwaliteitsverbetering en uitbreiding rietmoeras met de daarbij behorende broedvogels	36; 67; 105; 112	Rietmoeras; Roerdomp, Grote karekiet, Noordse woelmuis
3.09 Herstel glanshaver- en vossenstaarthooilanden en blauwgraslanden	36; 38; 66; 105; 112	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden, blauwgraslanden
3.10 Behoud voldoende slaappleatsen en foerageerterrein voor ganzen, kleine zwanen, grote zwanen en smient	38; 66; 67; 68	Ganzen, Kleine zwaan, Wilde zwaan, Smient
3.11 Laagdynamische wateren	39; 70; 71; 105	Grote modderkruiper, Bittervoorn, amfibieën zoals kamsalamander
3.12 Behoud en uitbreiding van plas-dras situaties en ondiep water	38; 66; 68	Eenden, Kwartelkoning, Porseleinhoen, steltlopers
<i>Hooggelegen uiterwaarden</i>		
3.13 Kwaliteitsverbetering en uitbreiding van stroomdalgraslanden en glanshaverhooilanden	38; 39; 66; 67; 68; 71; 82; 112; 141; 143; 152	Stroomdalgraslanden, Glanshaver- en vossenstaarthooilanden
3.14 Ontwikkeling droge hardhoutoobossen: groter oppervlakte en kwaliteitsverbetering	36; 38; 66	Droge hardhoutoobossen

4.4.3 EFFECTBEOORDELING STROOMGEBIEDBEHEERPLANNEN

De uitvoering van Stroomgebiedsbeheerplannen heeft in het Natura 2000 Landschap Rivierengebied overwegend positieve gevolgen voor het realiseren van de kerndoelen.

Veel van de maatregelen in het SGBP zijn gericht op het verbeteren van de kwaliteit van het hydrologisch systeem, zowel wat betreft kwantiteit als kwaliteit. Deze maatregelen ondersteunen daarmee de Natura 2000-kerndoelen die zijn verbonden aan natte tot vochtige natuurgebieden langs de rivieren (rivieren, nevengeulen, plassen, uiterwaarden).

Maatregelen op gebied van duurzaam en efficiënt watergebruik, bescherming van drinkwatervoorraden, grond- en oppervlaktewaterbeheer en verbetering van de waterkwaliteit komen direct of indirect ten goede aan de condities die nodig zijn voor behoud, herstel en kwaliteitsverbetering van deze habitattypen en de daaraan gebonden soorten.

Kunstmatige grondwataervulling t.b.v. oevergrondwaterwinning kan de negatieve gevolgen van drinkwaterwinning langs de rivieren compenseren, en daarmee positieve gevolgen hebben voor grondwaterafhankelijke habitattypen en soorten in meer geïsoleerde delen van het riviereengebied.

Bij de uitvoering van hydromorfologische maatregelen zijn tijdelijke effecten op habitattypen en soorten op voorhand niet geheel uitgesloten. Doorgaans kunnen deze maatregelen echter "natuurinclusief" uitgevoerd worden, waarmee significante gevolgen kunnen worden voorkomen. De effecten van deze maatregelen zijn daarom met 3* gemarkeerd in de tabel.

Tabel 17 Effectbeoordeling SGBP-en voor het Natura 2000 Landschap Riviereengebied

(0 – geen nieuwe activiteiten of geen ruimtelijke relatie, 1 – geen effect want kerndoel is niet gevoelig, 2 = alleen positief effect, 3 = significant negatief effect niet uitgesloten)

Kerndoel	Beleidsuitspraken												
	Duurzaam efficiënt watergebruik stimuleren	Bescherming drinkwater	Kunstmatige grondwataervulling,	Grondwaterwinningen aanpassen of verplaatsen	Wateronttrekking c.q. wateropstuwing	Wateronttrekking: puntbronnen etc.	Herstel waterbeweging en hydromorfologie	Aanpassen inlaat / doorspoelen / scheiden water	Aanpassen waterpeil en GGOR maatregelen	Vispasseerbaarheid	Uitvoeren actief visstands- of schelpdierstandsbeheer	Wijzigen / beperken gebruiksfunctie	Beheren grootschalige grondwaterontreinigingen
3.01	0	1	1	0	1	0	1	0	1	2	0	0	0
3.02	0	1	1	0	1	2	1	0	1	0	0	0	0
3.03	0	1	1	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0
3.04	0	1	1	0	1	0	3*	0	1	0	0	0	0
3.05	0	1	1	0	1	2	3*	0	1	0	0	2	0
3.06	0	2	2	0	1	2	3*	0	2	0	0	0	0
3.07	0	1	1	0	1	1	3*	0	1	0	0	0	0
3.08	0	2	2	0	1	2	3*	0	2	0	0	0	0
3.09	0	2	2	0	2	2	3*	0	2	0	0	0	0
3.10	0	1	1	0	1	1	3*	0	1	0	0	0	0
3.11	0	2	2	0	2	2	3*	0	2	0	0	0	0
3.12	0	2	2	0	2	2	3*	0	2	0	0	0	0
3.13	0	1	1	0	1	1	3*	0	1	0	0	0	0
3.14	0	1	1	0	1	1	3*	0	1	0	0	0	0

4.4.4 EFFECTBEOORDELING OVERSTROMINGSRISICOBEBEERPLANNEN

Veel van de maatregelen in de ORBP-en hebben betrekking op het Rivierengebied. Bescherming in het kader van waterveiligheid is met name in dit gebied een belangrijk thema, en heeft hier bovendien een directe relatie met het behoud en ontwikkeling van natuurwaarden in de rivieren en hun uiterwaarden. In het Rivierengebied lopen momenteel diverse programma's waar bescherming tegen hoogwater centraal staat: Ruimte voor de Rivier, Maaswerken en het Hoogwater Beschermingsprogramma (HWPB).

De projecten voor Ruimte voor de Rivier en de Maaswerken zijn alle in een vergevorderde staat van voorbereiding of in uitvoering. Voor deze projecten worden of zijn specifieke Passende Beoordelingen uitgevoerd, op grond waarvan gewaarborgd kan worden dat significante negatieve gevolgen uitgesloten zijn (deze effecten zijn als 0* in Tabel 18 gemarkeerd). Dit geldt ook voor gevolgen op het aangrenzende Natura 2000-gebieden langs de Rijn in Duitsland en de Grensmaas in Vlaanderen.

Tabel 18 Effectbeoordeling ORBP-en voor het Natura 2000 Landschap Rivierengebied

(0 – geen nieuwe activiteiten of geen ruimtelijke relatie, 1 – geen effect want kerndoel is niet gevoelig, 2 = alleen positief effect, 3 = significant negatief effect niet uitgesloten)

Kerndoel	Beleidsuitspraken									
	Ruimte voor de Rivier	Maaswerken e.a.	Beheren en onderhouden rivierbed	Beheren en onderhouden primaire keringen	Beheren, onderhouden, op orde brengen regionale keringen	Op orde brengen primaire keringen o.b.v. nHWPB	Handhaven basiskustlijn	Steenbekleding Zeeland	Beekstroom op orde	Zoneren en voorwaarden
3.01	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0
3.02	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
3.03	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
3.04	0	0*	0	0	0	1	0	0	0	0
3.05	0*	0	0	0	0	3	0	0	0	0
3.06	0*	0	0	0	0	3	0	0	0	0
3.07	0*	0	0	0	0	3	0	0	0	0
3.08	0*	0	0	0	0	3	0	0	0	0
3.09	0*	0	0	0	0	3	0	0	0	0
3.10	0*	0	0	0	0	3	0	0	0	0
3.11	0*	0	0	0	0	3	0	0	0	0
3.12	0*	0	0	0	0	3	0	0	0	0
3.13	0*	0*	0	0	0	3	0	0	0	0
3.14	0*	0	0	0	0	3	0	0	0	0

Het project HWBP2 is grotendeels in uitvoering. Enkele projecten zijn in de Planstudiefase waarbij MERren en (indien nodig) Passende Beoordelingen worden opgesteld. Deze projecten liggen niet langs de rivieren.

Het nHWBP wordt in 2014 opgestart met verkenningen en studies. In totaal moeten er ruim 700 kilometer dijk en ruim 200 stuwen en sluizen worden aangepakt om aan de veiligheidsnormen te laten voldoen in de periode van 2014-2019. Veel van deze projecten hebben betrekking op dijken langs de rivieren. Deze projecten zijn nog niet in de fase waarin gevolgen voor Natura 2000-gebieden zijn bepaald. Significante effecten op habitattypen en leefgebieden van soorten die binnen de invloedssfeer van de dijkversterkingen voorkomen kunnen hier op voorhand niet worden uitgesloten.

Maatregelen in het kader van onderhoud, beheer en op orde brengen van primaire en regionale waterkeringen en het stroombed van rivieren zijn bestaand beleid, dat niet leidt tot nieuwe activiteiten.

4.4.5 EFFECBEOORDELING BELEIDSNOTA NOORDZEE

De beleidsuitspraken in de Beleidsnota Noordzee hebben geen invloed op het Natura 2000 landschap Rivieren.

4.4.6 EINDOORDEEL T.A.V. SIGNIFICANTIE

De uitvoering van SGBP-en heeft overwegend positieve gevolgen voor Natura 2000-gebieden in het Natura 2000 Landschap Rivierengebied. Maatregelen in het kader van herstel van de waterbeweging en hydromorfologie hebben op langere termijn positieve gevolgen omdat zij leiden tot een meer natuurlijker functionerend watersysteem met daaraan verbonden ecosystemen. Bij de uitvoering van deze maatregelen kunnen (tijdelijke) significante effecten op bestaande natuurwaarden in het rivierengebied echter niet uitgesloten worden.

De ORBP-en kunnen leiden tot significant negatieve gevolgen door uitvoering van maatregelen t.b.v. onderhoud, beheer en versterking van primaire en regionale waterkeringen langs de rivieren en maatregelen in het kader van het beheer van het stroombed.

De maatregelen in de Beleidsnota Noordzee hebben geen invloed op het Rivierengebied.

4.5 NATURA 2000 LANDSCHAP MEREN EN MOERASSEN

4.5.1 GEBIEDSBESCHRIJVING

Het Natura 2000 landschap Meren en Moerassen bestaat uit 37 gebieden. Het landschap omvat de categorieën van gebieden: A. Afgesloten zeearmen en randmeren, B. Zeeklei en C. Laagveen. De afgesloten zeearmen omvatten Lauwersmeer (8), het IJsselmeer (72), Markermeer & IJmeer (73) en de randmeren (74, 75, 76 en 77).

De categorie Zeeklei omvat, met uitzondering van Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving (10), alleen gebieden die zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Het grootste aantal gebieden (23) betreft categorie C. Laagveen. Figuur 9 geeft een beeld van de ligging van de Natura 2000 gebieden in het landschap Meren en Moerassen.

Figuur 9 Natura 2000-gebieden in het Natura 2000 Landschap Meren en Moerassen:

Afgesloten zeearmen en randmeren: 8. Lauwersmeer; 72. IJsselmeer; 73. Markermeer en IJmeer; 74. Zwarte Meer; 75. Ketelmeer; 76. Veluwerandmeren; 77. Eemmeer & Gooimeer Zuidoever
 Zeeklei: 10. Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving; 56. Arkenheem; 78. Oostvaardersplassen; 79. Lepelaarplassen; 106. Boezems Kinderdijk; 110. Oudeland van Strijen; 162. Abtskolk & De Putten
 Laagveen: 9. Grote Wielen; 11. Witte en Zwarte Brekken; 12. Sneekermeergebied; 13. Alde Faenen; 14. Deelen; 18. Rottige Meenthe & Brandemeer; 19. Leekstermeergebied; 20. Zuidlaardermeergebied; 23. Weerribben; 24. Wieden; 37. Olde Maeten & Veerslootlanden; 83. Botshol; 89. Eilandspolder; 90. Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder; 91. Polder Westzaan; 92. Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske; 93. Zeevang; 94. Naardermeer; 95. Oostelijke Vechtplassen; 102. De Wilck; 103. Nieuwkoopse Plassen & De Haeck; 104. Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein; 107. Donkse Laagten; (Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006).

In het Natura 2000 landschap Meren en Moerassen komt een aantal sterk onder druk staande habitattypen voor, zoals blauwgraslanden (H6410) en overgangs- en trilvenen (H7140). Deze habitattypen komen vooral voor in de laagveengebieden. De kranswierwateren (H3140) en meren met krabbenscheer en fonteinkruiden (H3150) hebben het zwaartepunt zowel in de laagveengebieden als in de afgesloten zeearmen en randmeren. In de randmeren en in het IJsselmeer (72) komen grote aantallen van de rivierdonderpad (H1163) voor.

Een aantal soorten, zoals grote vuurvlinder (H1060), gevlekte witsnuitlibel (H1042), gestreepte waterroofkever (H1082), platte schijfhoren (H101x) en geel schorpioenmos (H1393), zijn nagenoeg geheel gebonden aan de Natura 2000 gebieden van Meren en Moerassen.

Het landschap is verder van grote betekenis voor de prioritaire soort noordse woelmuis (H1340), voor de vissoorten kleine modderkruiper (H1149) en grote modderkruiper (H1145), voor de soort groenknolorchis (H1903) én als foerageergebied van de meervleermuis (H1318).

Het Natura 2000 landschap Meren en Moerassen is van zeer groot belang als broedgebied voor water- en moerasvogels. In de eerste plaats voor koloniebroeders die in uitgestrekte moerassen broeden.

Voorbeelden daarvan zijn lepelaar (A034), purperreiger (A029) en grote zilvreiger (A027). Daarnaast voor broedvogels van vitale rietvelden als roerdomp (A021), woudaap (A022), bruine kiekendief (A081), grote karekiet (A298) en snor (A292). Ook voor soorten van jonge verlandingsstadia zoals porseleinhoen (A119) en zwarte stern (A197) en soorten van vochtige graslanden en ruigten als kwartelkoning (A122), kempiaan (A151), watersnip (A153) en blauwborst (A272) is dit landschap van groot belang.

De meren en moerassen zijn van nationale en/of internationale betekenis voor waterplantenetters als kleine zwaan (A037), kraakeend (A051), krooneend (A058) en meerkoet (A125), voor de slobbeend (A056) en voor bodemfauna-eters waaronder tafeleend (A059), kuifeend (A061) en topper (A062). Met name het IJsselmeergebied heeft ook een belangrijke functie voor duikende viseters zoals fuut (A005), aalscholver (A017), nonnetje (A068) en grote zaagbek (A070), maar ook voor vliegende viseters als dwergmeeuw (A177) en zwarte stern (A197). Deels als foerageergebied maar in het bijzonder als slaapplek zijn de meren en moerassen van betekenis voor graseters als ganzen en smient (A050) en voor steltlopers, in het bijzonder grutto (A156) en kempiaan (A151).

(Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006).

4.5.2 KERNDOELEN

Tabel 19 Kerndoelen Natura 2000 Landschap Meren en moerassen (Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006).

Natura 2000 Landschap Meren en Moerassen		
Afgesloten zeearmen en randmeren: 8. Lauwersmeer; 72. IJsselmeer; 73. Markermeer en IJmeer; 74. Zwarte Meer; 75. Ketelmeer; 76. Veluwerandmeren; 77. Eemmeer & Gooimeer Zuidoever		
Zeekei: 10. Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving; 56. Arnhemheer; 78. Oostvaardersplassen; 79. Lepelaarplassen; 106. Boezems Kinderdijk; 110. Oudeland van Strijen; 162. Abtskolk & De Putten		
Laagveen: 9. Grote Wielen; 11. Witte en Zwarte Brekken; 12. Sneekermeergebied; 13. Alde Faenen; 14. Deelen; 18. Rottige Meenthe & Brandemeer; 19. Leekstermeergebied; 20. Zuidlaardermeergebied; 23. Weerribben; 24. Wieden; 37. Olde Maeten & Veerslootlanden; 83. Botshol; 89. Eilandspolder; 90. Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder; 91. Polder Westzaan; 92. Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske; 93. Zeevang; 94. Naardermeer; 95. Oostelijke Vechtplassen; 102. De Wilck; 103. Nieuwkoopse Plassen & De Haeck; 104. Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein; 107. Donkse Laagten		
Wat	Waar	Waarvoor
<i>Afgesloten zeearmen en randmeren</i>		
4.01 Nastreven van een meer evenwichtig systeem met goede waterkwaliteit voor waterplanten, vissen en schelpdieren	8; 72; 73; 74; 75; 76; 77; 127	Kranswierwateren, Meren met Krabbenscheer en fonteinkruiden, mede t.b.v. vogels zoals kleine zwaan, tafeleend, kuifeend en nonnetje
4.02 Voldoende open water met ruipleatsen en rustgebieden voor watervogels	8; 72; 73; 74; 75; 76; 127	Watervogels zoals fuut, ganzen, slobbeend, kuifeend
4.03 Moerasvorming aan de randen van de meren voor land-water interactie, paaigebied vis	8; 72; 73; 74; 75; 76	Paaigebied vis, Noordse woelmuis, roerdomp, grote karekiet

Natura 2000 Landschap Meren en Moerassen		
4.04 Plas-dras situaties	8; 72	Smient, Broedvogels zoals kemphaan
<i>Zeeklei</i>		
4.05 Voldoende ruiplaatsen en rustgebieden voor watervogels	10; 78; 79	Fuut, ganzen, slobbeend, kuifeend
4.06 Herstel van grote oppervlaktes/brede zones overjarig riet, inclusief waterriet, door herstel van natuurlijke peildynamiek en tegengaan van verdroging	10; 78; 79; 106	Noordse woelmuis, rietvogels zoals Roerdomp, Woudaapje, Snor, Grote karekiet
4.07 Plas-dras situaties	10; 78; 110; 162	smient, broedvogels zoals kemphaan, porseleinhoen, watersnip; noordse woelmuis
<i>Laagveen - Plassen</i>		
4.08 Nastreven van een meer evenwichtig systeem (waterkwaliteit, waterkwantiteit en hydromorfologie)	13; 14; 18; 34; 35; 37; 84; 90; 94; 95; 103; 130; 132	kranswierwateren, meren met krabbescheer en fonteinkruiden, zwarte stern, platte schijfhoren, bittervoorn, grote modderkruiper, kleine modderkruiper, gevlekte witsnuitlibel, gestreepte waterroofkever
<i>Laagveen - Moerassen</i>		
4.09 Alle successiestadia laagveenverlanding in ruimte en tijd vertegenwoordigd	13; 18; 34; 35; 83; 90; 92; 94; 95; 103	Overgangs- en trilvenen, Grote vuurvinder, Groenknoororchis, Vochtige heiden, Blauwgraslanden, Galigaanmoerassen, Hoogveenbossen in samenhang met gemeenschappen van open water
4.11 Plas-dras situaties	9; 11; 12; 13; 19; 20; 35; 89; 90; 91; 92; 93; 102; 104; 107	Smient, Porseleinhoen, Kwartelkoning, Kemphaan, Noordse woelmuis
4.12 Herstel van grote oppervlaktes/brede zones overjarig riet, inclusief waterriet, door herstel van natuurlijke peildynamiek en tegengaan verdroging	9; 13; 14; 19; 20; 34; 35; 91; 92; 93; 94; 95; 103	Roerdomp, Purperreiger, Snor, Grote karekiet, Noordse woelmuis
4.13 Behoud en herstel van brakke variant van ruigten en zomen in de laagveengebieden boven het IJ	91; 92	Ruigten en zomen (Harig wilgeroosje), Noordse woelmuis
4.14 Behoud hoogveenbossen	94	Hoogveenbossen
<i>Laagveen - Graslanden</i>		
4.15 Herstel inundatie, behoud en nieuwvorming graslanden	18; 35; 37; 74; 94; 95; 103; 104; 107	Blauwgraslanden, Glanshaver- en vossenstaartheuvels, met name Kievitsbloemheuvels, mede als leefgebied van kemphaan en watersnip
4.16 Voldoende rui- en rustgebieden voor watervogels	9; 11; 12; 35; 104	Fuut, Ganzen, Slobbeend, Kuifeend

4.5.3 EFFECTBEOORDELING STROOMGEBIEDBEHEERPLANNEN

De uitvoering van Stroomgebiedsbeheerplannen heeft in het Natura 2000 Landschap Meren en moerassen overwegend positieve gevolgen voor het realiseren van de kerndoelen.

Tabel 20 Effectbeoordeling SGBP-en Natura 2000 Landschap Meren en moerassen

(0 – geen nieuwe activiteiten of geen ruimtelijke relatie, 1 – geen effect want kerndoel is niet gevoelig, 2 = alleen positief effect, 3 = significant negatief effect niet uitgesloten)

Kerndoel	Beleidsuitspraken													
	Duurzaam efficiënt watergebruik stimuleren	Bescherming drinkwater	Kunstmatige grondwateraanvulling,	Grondwaterwinningen aanpassen of verplaatsen	Wateronttrekking c.q. wateropstuwing	Waterverontreiniging: puntbronnen etc.	Herstel waterbeweging en hydromorfologie	Aanpassen inlaat / doorspoelen / scheiden water	Aanpassen waterpeil en GGOR maatregelen	Vispasseerbaarheid	Uitvoeren actief visstands- of schelpdierstandsbeheer	Wijzigen / beperken gebruiksfunctie	Beheren grootschalige grondwaterontreinigingen	
4.01	2	2	0	0	0	2	1	0	2	2	2	0	0	
4.02	1	1	0	0	0	1	1	0	1	0	1	0	0	
4.03	1	1	0	0	0	1	3*	0	2	0	2	0	0	
4.04	1	1	0	0	0	1	3*	0	2	0	1	0	0	
4.05	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
4.06	2	2	0	0	2	0	3*	0	2	0	0	0	0	
4.07	2	2	0	0	2	0	3*	0	2	0	0	0	0	
4.08	2	2	0	0	2	2	3*	0	2	0	0	0	0	
4.09	2	2	0	0	2	2	3*	0	2	0	0	0	0	
4.11	2	2	0	0	2	1	3*	0	2	0	0	0	0	
4.12	1	1	0	0	0	1	3*	0	2	0	0	0	0	
4.13	1	1	0	0	0	1	3*	0	2	0	0	0	0	
4.14	1	1	0	0	0	1	3*	0	2	0	0	0	0	
4.15	2	2	0	0	0	2	3*	0	2	0	0	0	0	
4.16	1	1	0	0	0	1	1	0	2	0	0	0	0	

Veel van de maatregelen in het SGBP zijn gericht op het verbeteren van de kwaliteit van het hydrologisch systeem, zowel wat betreft kwantiteit als kwaliteit. Deze maatregelen ondersteunen daarmee de Natura 2000-kerndoelen die zijn verbonden aan natte tot vochtige natuurgebieden in en langs meren en plassen (oeverzones, (laagveen-)moerassen, natte graslanden, plas-dras zones, natte bossen e.d.).

Maatregelen op gebied van duurzaam en efficiënt watergebruik, bescherming van drinkwatervoorraden, grond- en oppervlaktewaterbeheer en verbetering van de waterkwaliteit komen direct of indirect ten goede aan de condities die nodig zijn voor behoud, herstel en kwaliteitsverbetering van deze habitattypen en de daaraan gebonden soorten.

Verbetering van de vispasseerbaarheid van wateren die uitkomen op de meren en plassen bevorderen de visstand en daarmee de voedselbeschikbaarheid voor visetende vogels. Ook gerichte maatregelen ten behoeve van beheer van vis- en schelpdierbestanden leiden tot positieve effecten op doelstellingen die verbonden zijn aan foeragerende vogels (kerndoelen 4.01 en 4.03, met name in IJsselmeer, Markermeer en de randmeren).

Bij de uitvoering van hydromorfologische maatregelen zijn tijdelijke effecten op habitattypen en soorten op voorhand niet geheel uitgesloten. Doorgaans kunnen deze maatregelen echter “natuurinclusief” uitgevoerd worden, waarmee significante gevolgen kunnen worden voorkomen. De effecten van deze maatregelen zijn daarom met 3* gemarkeerd in de tabel.

4.5.4 EFFECTBEOORDELING OVERSTROMINGSRISICOBEEHEERPLANNEN

Beleidsuitspraken en maatregelen in het kader van de Overstromingsrisico Beheerplannen zijn voor Meren en moerassen verbonden aan de primaire en regionale waterkeringen. Primaire waterkeringen liggen met name langs het IJsselmeer, Markermeer & IJmeer en de randmeren. Regionale waterkeringen kunnen ook langs de plassen en meren in het achterland zijn gesitueerd.

Onderhoud, aanpassing en versterking van deze waterkeringen kan negatieve invloed hebben op de ontwikkeling en kwaliteit van overgangszones langs de randen van de afgesloten zearmen en randmeren in het IJsselmeergebied. Significante negatieve effecten zijn hier niet uitgesloten.

Het project HWBP2 is grotendeels in uitvoering. Enkele projecten zijn in de Planstudiefase waarbij MERren en (indien nodig) Passende Beoordelingen worden opgesteld. Enkele van deze projecten betreffen dijken langs het Markermeer en IJsselmeer (Marken, Amsterdam-Edam-Hoorn, Houtribdijk).

Het nHWBP wordt in 2014 opgestart met verkenningen en studies. In totaal moeten er ruim 700 kilometer dijk en ruim 200 stuwen en sluizen worden aangepakt om aan de veiligheidsnormen te laten voldoen in de periode van 2014-2019. Verschillende van deze projecten hebben betrekking op dijken in het IJsselmeergebied. Deze projecten zijn nog niet in de fase waarin gevolgen voor Natura 2000-gebieden zijn bepaald. Significante effecten op habitattypen en leefgebieden van soorten die binnen de invloedssfeer van de dijkversterkingen voorkomen kunnen hier op voorhand niet worden uitgesloten.

Maatregelen in het kader van onderhoud, beheer en op orde brengen van primaire en regionale waterkeringen zijn bestaand beleid, dat niet leidt tot nieuwe activiteiten.

Tabel 21 Effectbeoordeling ORBP-en Natura 2000 Landschap Meren en moerassen

(0 – geen nieuwe activiteiten of geen ruimtelijke relatie, 1 – geen effect want kerndoel is niet gevoelig, 2 = alleen positief effect, 3 = significant negatief effect niet uitgesloten)

Kerndoel	Beleidsuitspraken									
	Ruimte voor de Rivier	Maaswerken e.a.	Beheren en onderhouden rivierbed	Beheren en onderhouden primaire keringen	Beheren, onderhouden, op orde brengen regionale keringen	Op orde brengen primaire keringen o.b.v. nHWBP	Handhaven basiskustlijn	Steenbekleding Zeeland	Beekstroom op orde	Zoneren en voorwaarden
4.01	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
4.02	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
4.03	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0
4.04	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
4.05	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.06	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.07	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.08	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.09	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

4.5.5 EFFECBEOORDELING BELEIDSNOTA NOORDZEE

De beleidsuitspraken in de Beleidsnota Noordzee hebben geen invloed op het Natura 2000 landschap Meren en moerassen.

4.5.6 EINDOORDEEL T.A.V. SIGNIFICANTIE

De uitvoering van SGBP-en heeft overwegend positieve gevolgen voor Natura 2000-gebieden in het Natura 2000 Landschap Meren en moerassen.

Maatregelen in het kader van herstel van de waterbeweging en hydromorfologie hebben op langere termijn positieve gevolgen omdat zij leiden tot een meer natuurlijker functionerend watersysteem met daaraan verbonden ecosystemen. Bij de uitvoering van deze maatregelen kunnen (tijdelijke) significante effecten op bestaande natuurwaarden in plassen en meren echter niet uitgesloten worden.

De ORBP-en kunnen leiden tot significant negatieve gevolgen door uitvoering van projecten in het kader van maatregelen t.b.v. onderhoud, beheer en versterking van primaire waterkeringen langs meren in het IJsselmeergebied.

De maatregelen in de Beleidsnota Noordzee hebben geen invloed op het Natura 2000 Landschap Meren en moerassen.

4.6 NATURA 2000 LANDSCHAP BEEKDALEN

4.6.1 GEBIEDSBESCHRIJVING

Figuur 10 Natura 2000-gebieden in het Natura 2000 Landschap Beekdalen: Gebieden: 15. Van Oordt's Mersken; 16. Wijnjeterper Schar; 25. Drentsch Aa-gebied; 28. Elperstroomgebied; 45. Springendal & Dal van de Mosbeek; 47. Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek; 48. Lemselermaten; 49. Dinkelland; 52. Boddenbroek; 58. Landgoederen Brummen; 60. Stelkampsveld; 63. Bekendelle; 65. Binnenveld; 69. Bruuk; 80. Groot Zandbrink; 129. Ulvenhoutse Bos; 130. Langstraat; 132. Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek; 147. Leudal; 148. Swalmdal; 150. Roerdal; (Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006).

Het Natura 2000 landschap Beekdalen omvat 21 gebieden¹² van zeer uiteenlopend karakter. Belangrijke overeenkomst in al deze gebieden is de toestroom van grondwater en/of de nadrukkelijke aanwezigheid van beeksystemen. In het bijzonder de aanwezigheid van (lokaal) toestromend grondwater is belangrijk. Figuur 10 Natura 2000-gebieden in het Natura 2000 Landschap Beekdalen: Gebieden: 15. Van Oordt's Mersken; 16. Wijnjeterper Schar; 25. Drentsch Aa-gebied; 28. Elperstroomgebied; 45. Springendal & Dal van de Mosbeek; 47. Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek; 48. Lemselermaten; 49. Dinkelland; 52. Boddenbroek; 58. Landgoederen Brummen; 60. Stelkampsveld; 63. Bekendelle; 65. Binnenveld; 69. Bruuk; 80. Groot Zandbrink; 129. Ulvenhoutse Bos; 130. Langstraat; 132. Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek; 147. Leudal; 148. Swalmdal; 150. Roerdal; (Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006). Figuur 10 Natura 2000-gebieden in het Natura 2000 Landschap Beekdalen: Gebieden: 15. Van Oordt's Mersken; 16. Wijnjeterper Schar; 25. Drentsch Aa-gebied; 28. Elperstroomgebied; 45. Springendal & Dal van de Mosbeek; 47. Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek; 48. Lemselermaten; 49. Dinkelland; 52. Boddenbroek; 58. Landgoederen Brummen; 60. Stelkampsveld; 63. Bekendelle; 65. Binnenveld; 69. Bruuk; 80. Groot Zandbrink; 129. Ulvenhoutse Bos; 130. Langstraat; 132. Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek; 147. Leudal; 148. Swalmdal; 150. Roerdal; (Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006). Figuur 10 geeft een beeld van de ligging van de gebieden.

In het Natura 2000 landschap Beekdalen komen relatief veel habitattypen voor, ongeveer de helft daarvan komt ook in andere landschappen voor. Dit komt door de vele overgangen van droog naar nat. Naast de habitatype beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels) (H3260_A) zijn de in het Natura 2000 landschap liggende voorkomens van de habitattypen heischrale graslanden (H6230), blauwgraslanden (H6410), overgangs- en trilvenen (trilvenen) (H7140_A) en kalkmoerassen (H7230) van groot belang voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding.

Wat betreft de boshabitattypen in het Natura 2000 landschap Beekdalen zijn van belang zowel voor het eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden) (H9160_A) als vochtige alluviale bossen (essen-iepenbossen)(H91E0_B) en vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)(H91E0_C). Pimpernelblauwtje (H1059), donkerblauw pimpernelblauwtje (H1061) en gaffellibel (H1037) zijn soorten die geheel of nagenoeg geheel aan het Natura 2000 landschap Beekdalen zijn verbonden. Voor alle drie de soorten is als doel op landelijk niveau, een uitbreiding van het aantal geschikte leefgebieden geformuleerd. De beekdalen zijn vooral van belang als broedgebied voor vogels van extensieve (kleinschalige) agrarische landschappen met vochtige graslanden. Het gaat om het paapje (A275) en verder kemphaan (A151), watersnip (A153) en grauwe klauwier (A33 8). Voor de aangewezen niet-broedvogelsoorten zijn de beekdalen van relatief geringe betekenis. (Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006).

4.6.2 KERNDOELEN

Tabel 22 Kerndoelen Natura 2000 Landschap Beekdalen (Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006)

Natura 2000 Landschap Beekdalen		
Gebieden: 15. Van Oordt's Mersken; 16. Wijnjeterper Schar; 25. Drentsch Aa-gebied; 28. Elperstroomgebied; 45. Springendal & Dal van de Mosbeek; 47. Achter de Voort, Agelerbroek & Volttherbroek; 48. Lemselermaten; 49. Dinkelland; 52. Boddenbroek; 58. Landgoederen Brummen; 60. Stelkampsveld; 63. Bekendelle; 65. Binnenveld; 69. Bruuk; 80. Groot Zandbrink; 129. Ulvenhoutse Bos; 130. Langstraat; 132. Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek; 147. Leudal; 148. Swalmdal; 150. Roerdal		
Wat	Waar	Waarvoor
<i>Beeklopen</i>		
5.01 Verbetering waterkwaliteit en morfodynamiek, inclusief toestroom van grondwater t.b.v. beken en riviertjes met waterplanten	27; 57; 135; 136; 149	Beken en riviertjes met waterplanten (Waterranonkel), Drijvende waterweegbree
5.02 Herstel beeklopen met natuurlijke morfologie, dynamiek en waterkwaliteit op landschapsschaal	25; 45; 49; 148; 150	Gaffellibel, Beekprik, Rivierprik, Rivierdonderpad,
<i>Beekdalgraslanden en veenvormende vegetaties</i>		
5.03 Herstel kwaliteit en uitbreiding areaal van kalkmoerassen en overgangs- en trilvenen	25; 28; 45; 48; 60; 65; 130	Kalkmoerassen, Overgangs- en trilvenen in mozaïek met schraalgraslanden
5.04 Vergroting en verbetering kwaliteit leefgebied Pimpernelblauwtje en Donker pimpernelblauwtje	132; 150	Pimpernelblauwtje en Donker Pimpernelblauwtje
5.05 Herstel kwaliteit en uitbreiding areaal van heischrale graslanden en blauwgraslanden	16; 58; 65; 69; 132	Heischrale graslanden, blauwgraslanden
5.06 Ontwikkelen van kleinschalige mozaïeken van heischrale graslanden en blauwgraslanden met andere beekdalgraslanden en met vochtige heiden op de beekdalflank	15; 16; 25; 28; 45; 48; 49; 60	Heischrale graslanden, blauwgraslanden, vochtige heiden, herpetofauna en insecten
<i>Bossen in beekdalen</i>		
5.07 Herstel kwaliteit en vergroting areaal alluviale bossen en behoud leefgebied Zeggekorfslak	21; 25; 45; 47; 48; 49; 50; 60; 63; 129; 131; 137; 142; 147; 148; 149; 150	Vochtige alluviale bossen (H91E0B en C), Zeggekorfslak
5.08 Vergroting areaal, behoud vegetatiestructuur en herstel kwaliteit eiken-haagbeukenbossen	47; 49; 63; 129	Eiken-Haagbeukenbossen

4.6.3 EFFECTBEOORDELING STROOMGEBIEDBEHEERPLANNEN

Tabel 23 Effectbeoordeling SGBP-en Natura 2000 Landschap Beekdalen

(0 – geen nieuwe activiteiten of geen ruimtelijke relatie, 1 – geen effect want kerndoel is niet gevoelig, 2 = alleen positief effect, 3 = significant negatief effect niet uitgesloten)

Kerndoel	Beleidsuitspraken													
	Duurzaam efficiënt watergebruik stimuleren	Bescherming drinkwater	Kunstmatige grondwateraanvulling,	Grondwaterwinningen aanpassen of verplaatsen	Wateronttrekking c.q. wateropstuwung	Waterverontreiniging: puntbronnen etc.	Herstel waterbeweging en hydromorfologie	Aanpassen inlaat / doorspoelen / scheiden water	Aanpassen waterpeil en GGOR maatregelen	Vispasseerbaarheid	Uitvoeren actief visstands- of schelpdierstandsbeheer	Wijzigen / beperken gebruiksfunctie	Beheren grootschalige grondwaterverontreinigingen	
5.01	2	2	0	0	2	2	3*	0	2	1	0	0	0	
5.02	1	1	0	0	1	1	3*	0	2	2	0	0	0	
5.03	2	2	0	0	2	2	1	0	2	1	0	0	0	
5.04	2	2	0	0	2	2	1	0	2	1	0	0	0	
5.05	2	2	0	0	2	2	1	0	2	1	0	0	0	
5.06	1	1	0	0	2	2	1	0	2	1	0	0	0	
5.07	2	2	0	0	2	2	1	0	2	1	0	0	0	
5.08	2	2	0	0	2	2	1	0	2	1	0	0	0	

De uitvoering van Stroomgebiedsbeheerplannen heeft in het Natura 2000 Landschap Beekdalen alleen positieve gevolgen voor het realiseren van de kerndoelen.

Veel van de maatregelen in het SGBP zijn gericht op het verbeteren van de kwaliteit van het hydrologisch systeem, zowel wat betreft kwantiteit als kwaliteit. Deze maatregelen ondersteunen daarmee de Natura 2000-kerndoelen die zijn verbonden aan beekdoelen en beeklopen, en die zijn gericht op het verbeteren of herstellen van de waterkwaliteit en morfodynamiek van riviertjes, beken en bronnen, en behoud, herstel en kwaliteitsverbetering van de beekbegeleidende habitats en leefgebied in beekdalen. Ook versterken deze maatregelen de kwaliteit van leefgebieden van specifieke soorten waaraan kerndoelen zijn verbonden, zoals de vlindersoorten Pimpernelblauwtje en Donker pimpernelblauwtje.

Het verbeteren van de vispasseerbaarheid van waterlopen bevordert de verspreiding en daarmee de populatieontwikkeling van beek gebonden vissoorten als Beekprik, Rivierprik en Rivierdonderpad. Bij de uitvoering van hydromorfologische maatregelen zijn tijdelijke effecten op habitattypen en soorten op voorhand niet geheel uitgesloten. Doorgaans kunnen deze maatregelen echter “natuur-inclusief” uitgevoerd worden, waarmee significante gevolgen kunnen worden voorkomen. De effecten van deze maatregelen zijn daarom met 3* gemarkeerd in de tabel.

Direct achter de Rijksgrens ligt een groot aantal Duitse en Vlaamse Natura 2000-gebieden, waarvan een aanzienlijk deel vergelijkbaar is met de Nederlandse gebieden in het Natura 2000 Landschap Beekdalen. Gezien de overwegend positieve effecten op de Nederlandse Natura 2000-gebieden kunnen negatieve gevolgen als gevolg van Nederlands beleid op deze Duitse en Vlaamse Natura 2000-gebieden op voorhand uitgesloten worden.

4.6.4 EFFECTBEOORDELING OVERSTROMINGSRISICOBEHEERPLANNEN

Tabel 24 Effectbeoordeling ORBP-en Natura 2000 Landschap Beekdalen

(0 – geen nieuwe activiteiten of geen ruimtelijke relatie, 1 – geen effect want kerndoel is niet gevoelig, 2 = alleen positief effect, 3 = significant negatief effect niet uitgesloten)

Kerndoel	Beleidsuitspraken									
	Ruimte voor de Rivier	Maaswerken e.a.	Beheren en onderhouden rivierbed	Beheren en onderhouden primaire kerringen	Beheren, onderhouden, op orde brengen regionale kerringen	Op orde brengen primaire kerringen o.b.v. HWBP2 en nHWBP	Handhaven basiskustlijn	Steenbekleding Zeeland	Beekstroom op orde	Zoneren en voorwaarden
5.01	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
5.02	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
5.03	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
5.04	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
5.05	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
5.06	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
5.07	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
5.08	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0

De beleidsuitspraken en maatregelen in de ORBP-en hebben in beperkte mate betrekking op beekdalen. In het kader van de maatregel “Beekstroom op orde” kunnen overstromingsrisico’s in de benedenstroomse gedeelten van beken en riviertjes en de rivier waar deze op uit komen worden aangepakt door maatregelen in de bovenstroomse delen van deze watersystemen. In het ORBP voor de Maas worden deze maatregelen specifiek voor Zuid-Limburg ingezet. Over het algemeen zal dit betekenen dat water in deze systemen langer vastgehouden wordt waardoor een meer geleidelijke afvoer kan worden gerealiseerd. Deze maatregelen komen ten goede aan ecosystemen van beken en dragen daarmee positief bij aan het realiseren van doelstellingen die aan deze beeksystemen zijn verbonden, in de Natura 2000-gebieden Swalmdal, Roerdal en Leudal.

Het op orde brengen van regionale waterkeringen is bestaand beleid, dat niet leidt tot nieuwe activiteiten.

4.6.5 EFFECBEOORDELING BELEIDSNOTA NOORDZEE

De beleidsuitspraken in de Beleidsnota Noordzee hebben geen invloed op het Natura 2000 landschap Beekdalen.

4.6.6 EINDOORDEEL T.A.V. SIGNIFICANTIE

De uitvoering van SGBP-en heeft overwegend positieve gevolgen voor Natura 2000-gebieden in het Natura 2000 Landschap Beekdalen. Maatregelen in het kader van herstel van de waterbeweging en hydromorfologie hebben op langere termijn positieve gevolgen omdat zij leiden tot een meer natuurlijker functionerend watersysteem met daaraan verbonden ecosystemen. Bij de uitvoering van deze maatregelen kunnen (tijdelijke) significante effecten op bestaande natuurwaarden in beekdalen echter niet uitgesloten worden.

De ORBP-en kunnen leiden tot significant negatieve gevolgen door uitvoering maatregelen t.b.v. onderhoud en beheer van regionale waterkeringen langs de benedenloop van kleine rivieren.

De maatregelen in de Beleidsnota Noordzee hebben geen invloed op het Natura 2000 Landschap Beekdalen.

4.7 NATURA 2000 LANDSCHAP HOGERE ZANDGRONDEN

4.7.1 GEBIEDSBESCHRIJVING

Het Natura 2000 landschap Hogere zandgronden omvat 36 gebieden¹⁴. Vooral gelegen in Drenthe, Overijssel, Noord-Brabant en Limburg. Het grootste Natura 2000 gebied in dit landschap is de Veluwe (57). In internationaal opzicht zijn met name de zandverstuivingen en loofbossen die in dit landschap voorkomen van groot belang. Een groot aantal gebieden van het Natura 2000 landschap Hogere zandgronden is relatief klein en gelegen in een agrarisch cultuurlandschap. Figuur 11 geeft een beeld van de ligging van de gebieden.

Relatief belangrijke habitattypen in dit landschap zijn stuifzandheiden met struikhei (H2310), binnenlandse kraaiheibegroeiingen (H2320) en zandverstuivingen (H233 0), zwak gebufferde vennen (H3130), vochtige heiden (H4010), heischrale graslanden (H6230) en blauwgraslanden (H6410). De belangrijkste voorkomens van de soort drijvende waterweegbree (H1831) liggen binnen dit landschap. Het vliegend hert (H1083) komt voor in een aantal gebieden op de Veluwe (57) en Sint Jansberg (142). De gebieden van de Hogere zandgronden zijn van groot belang voor soorten als kamsalamander (H1166) en beekprik (H1096).

Figuur 11 Natura 2000-gebieden in het Natura 2000 Landschap Hogere zandgronden: Gebieden: 17. Bakkeveense Duinen; 21. Lieftingsbroek; 22. Norgerholt; 25. Drentsche Aa-gebied; 26. Drouwenerzand; 27. Drents-Friese Wold & Leggelerveld; 29. Havelte-Oost. 30. Dwingelderveld; 31. Mantingerbos; 32. Mantingerzand; 39. Vecht- en Beneden-Reggegebied. 41. Boetelerveld; 42. Sallandse Heuvelrug; 44. Borkeld; 46. Bergvennen & Brecklenkampse Veld; 50. Landgoederen Oldenzaal; 51. Lonnekernmeer; 53. Buurserzand & Haaksbergerveen; 57. Veluwe; 59 Teeselinkven; 62. Willinks Weust; 128. Brabantse Wal; 131. Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen; 133. Kampina & Oisterwijkse Vennen; 134. Regte Heide & Riels Laag; 135 Kempenland-West; 136. Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux; 137. Strabrechtse Heide & Beuven; 138. Weerter- en Budelerbergen & Ringselven; 142. St. Jansberg. 144. Boschhuizerbergen; 145. Maasduinen; 146. Sarsven & De Banen; 149. Meinweg; 151. Abdij Lilibosch & Voormalig klooster Mariahoop; 155. Brunsummerheide; (Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006).

Voor de broedvogels is het Natura 2000 landschap Hogere zandgronden vooral van grote betekenis voor soorten van zandige tot (hei)schrone biotopen, al dan niet op de overgang naar open bossen. Het gaat om soorten als korhoen (A107), draaihal (A233), nachtzwaluw (A224), boomleeuwerik (A246), duinpieper (A255), roodborsttapuit (A276), tapuit (A277) en grauwe klauwier (A338). De hogere zandgronden zijn ook voor bosvogels als wespindief (A072) en zwarte specht (A236) van belang. De geoorde fuut (A008) en dodaars (A004) broeden in heidevennen.

Voor de aangewezen niet-broedvogelsoorten is dit landschap van beperkte betekenis, met uitzondering van enkele gebieden die slaap- of pleisterplaatsen herbergen van zwanen, ganzen of kraanvogels (A127) (Dwingelderveld (30), Kampina & Oisterwijkse Vennen (133), Strabrechtse Heide & Beuven (137)). (Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006).

4.7.2 KERNDOELEN

Tabel 25 Kerndoelen Natura 2000 Landschap Hogere Zandgronden (Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006)

Natura 2000 Landschap Hogere zandgronden		
Gebieden: 17. Bakkeveense Duinen; 21. Lieftingsbroek; 22. Norgerholt; 25. Drentsche Aa-gebied; 26. Drouwenerzand; 27. Drents-Friese Wold & Leggelerveld; 29. Havelte-Oost. 30. Dwingelderveld; 31. Mantingerbos; 32. Mantingerzand; 39. Vecht- en Beneden-Reggegebied. 41. Boetelerveld; 42. Sallandse Heuvelrug; 44. Borkeld; 46 Bergvennen & Brecklenkampse Veld; 50. Landgoederen Oldenzaal; 51. Lonnekmeer; 53. Buurserzand & Haaksbergerveen; 57. Veluwe; 59 Teeselinkven; 62. Willinks Weust; 128. Brabantse Wal; 131. Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen; 133. Kampina & Oisterwijkse Vennen; 134. Regte Heide & Riels Laag; 135 Kempenland-West; 136. Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux; 137. Strabrechtse Heide & Beuven; 138. Weerter- en Budelerbergen & Ringselven; 142. St. Jansberg. 144. Boschhuizerbergen; 145. Maasduinen; 146. Sarsven & De Banen; 149. Meinweg; 151. Abdij Lilibosch & Voormalig klooster Mariahoop; 155. Brunsummerheide		
Wat	Waar	Waarvoor
<i>Nat - Vennen en veentjes</i>		
6.01 Herstel en behoud van grote zeer zwak gebufferde vennen in grote open heidevelden	46; 128; 133; 137; 146	Zeer zwak gebufferde vennen
6.02 Kwaliteitsverbetering (ook later successiestadia) van zwak gebufferde vennen	46; 49; 51; 53; 133; 135; 136; 138; 146	Zwak gebufferde vennen, Gevlekte witsnuitlibel, Geoorde fuut
6.03 Kwaliteitsverbetering van zure vennen	27; 30; 39; 57; 133; 136; 145; 149	Zure vennen
6.04 Kwaliteitsverbetering van actieve hoogvenen	27; 30; 57; 149; 155	heideveentjes in heideterreinen en bossen
<i>Nat - Natte heiden</i>		
6.05 Kwaliteitsverbetering en vergroting oppervlakte vochtige heiden en pioniervegetaties met snavelbiezen en actieve hoogvenen	25; 27; 29; 30; 32; 39; 41; 42; 43; 46; 53; 133; 134; 137; 145; 149; 155	Vochtige heiden, Pioniervegetaties met snavelbiezen, Actieve hoogvenen (heideveentjes)
6.06 Kwaliteitsverbetering en (indien mogelijk) oppervlakte uitbreiding heischrale graslanden en blauwgraslanden	29; 41; 44; 46; 51; 62; 133	Heischrale graslanden, Blauwgraslanden,
<i>Nat - Eiken-Haagbeukenbossen</i>		
6.07 Verbeteren kwaliteit en voor zover mogelijk uitbreiding areaal eiken-haagbeukenbossen	50; 62	Eiken-Haagbeukenbossen (zandgronden)
<i>Droog - Droge heiden met kleine stuifzanden en jeneverbesstruwelen</i>		
6.08 Vergroting areaal en verbeteren van de kwaliteit door vergroting van de variatie in structuur en ontwikkeling van geleidelijke overgangen met bos	17; 25; 26; 27; 29; 32; 39; 42; 44; 53; 47; 128; 134; 136; 137; 138; 145; 149; 155	Stuifzandheiden met struikhei, Binnenlandse kraaiheibegroeiingen, droge heiden en Zandverstuivingen. Duinpieper, Korhoen, Nachtzwaluw, Draaihals, Tapuit
6.09 Verbinden heide- en stuifzandcomplexen met	57; 128; 135;	

Natura 2000 Landschap Hogere zandgronden		
het oog op fauna	145	
6.10 Herstel gevarieerd leefgebied voor de korhoen met rijk gestructureerde heiden, voldoende rust en geschikte foerageergebieden buiten de heidevelden	42	Korhoen
6.11 Behoud areaal en kwaliteitsverbetering jeneverbesstruwelen	26; 30; 32; 39; 42; 44; 62; 144	Jeneverbesstruwelen
<i>Droog - Stuifzandlandschappen</i>		
6.12 Vergroting areaal gevarieerde zandverstuivingen met overgangen naar droge heiden en open bossen	27; 57; 141	Zandverstuivingen; Draaihals, Tapuit, Nachtzwaluw, Duinpieper
<i>Droog - Droge bossen</i>		
6.13 Behoud areaal oude eikenbossen (m.n. strubbebossen) en verbeteren kwaliteit	25; 57; 142	Oude eikenbossen; Vliegend hert
6.14 Uitbreiden tot substantiële oppervlakten beuken-eikenbossen met hulst en verbeteren kwaliteit (o.a. boomsamenstelling en leeftijdsopbouw)	21; 22; 31	Beuken-Eikenbossen met hulst
6.15 behoud zomerverblijven Ingekorven vleermuis	151	Ingekorven vleermuis

4.7.3 EFFECTBEOORDELING STROOMGEBIEDBEHEERPLANNEN

De uitvoering van Stroomgebiedsbeheerplannen heeft in het Natura 2000 Landschap Hogere zandgronden overwegend positieve gevolgen voor het realiseren van de kerndoelen.

Veel van de maatregelen in het SGBP zijn gericht op het verbeteren van de kwaliteit van het hydrologisch systeem, zowel wat betreft kwantiteit als kwaliteit. Deze maatregelen ondersteunen daarmee de Natura 2000-kerndoelen die zijn verbonden aan natte tot vochtige natuurgebieden binnen de hogere zandgronden (vennen en veentjes, natte heiden, vochtige eiken-haagbeukenbossen).

Maatregelen op gebied van duurzaam en efficiënt watergebruik, bescherming van drinkwatervoorraden, grond- en oppervlaktewaterbeheer en verbetering van de waterkwaliteit komen direct of indirect ten goede aan de condities die nodig zijn voor behoud, herstel en kwaliteitsverbetering van vennen, veentjes, natte heiden, blauwgraslanden en vochtige bossen.

Tabel 26 Effectbeoordeling SGBP-en Natura 2000 Landschap Hogere Zandgronden

(0 – geen nieuwe activiteiten of geen ruimtelijke relatie, 1 – geen effect want kerndoel is niet gevoelig, 2 = alleen positief effect, 3 = significant negatief effect niet uitgesloten)

Kerndoel	Beleidsuitspraken												
	Duurzaam efficiënt watergebruik stimuleren	Bescherming drinkwater	Kunstmatige grondwateraanvulling,	Grondwaterwinningen aanpassen of verplaatsen	Wateronttrekking c.q. wateropstuwung	Waterverontreiniging: puntbronnen etc.	Herstel waterbeweging en hydromorfologie	Aanpassen inlaat / doorspoelen / scheiden water	Aanpassen waterpeil en GGOR maatregelen	Vispasseerbaarheid	Uitvoeren actief visstands- of schelpdierstandsbeheer	Wijzigen / beperken gebruiksfunctie	Beheeren grootschalige grondwaterverontreinigingen
6.01	2	2	0	0	2	2	0	0	2	0	0	0	0
6.02	2	2	0	0	2	2	0	0	2	0	0	0	0
6.03	2	2	0	0	2	2	0	0	2	0	0	0	0
6.04	2	2	0	0	2	2	0	0	2	0	0	0	0
6.05	2	2	0	0	2	1	0	0	2	0	0	0	0
6.05	2	2	0	0	2	1	0	0	2	0	0	0	0
6.07	2	2	0	0	2	1	0	0	2	0	0	0	0
6.08	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0
6.09	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0
6.10	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0
6.11	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0
6.12	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0
6.13	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0
6.14	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0
6.15	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0

Het beheer van grootschalige bodemverontreinigingen heeft betrekking op het Maatregelplan Actief Bodembeheer de Kempen in Noord-Brabant. Dit plan wordt deels uitgevoerd binnen het Natura 2000-gebied Weerter- en Budelerbergen & Ringselven. Uitvoering van saneringsmaatregelen kan op korte termijn leiden tot significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelen voor dit gebied. Op langere termijn zijn de gevolgen voor het gebied echter gunstig.

Direct achter de Rijksgrens ligt een groot aantal Duitse en Vlaamse Natura 2000-gebieden, waarvan een aanzienlijk deel vergelijkbaar is met de Nederlandse gebieden in het Natura 2000 Landschap Hogere Zandgronden. Gezien de overwegend positieve effecten op de Nederlandse Natura 2000-gebieden kunnen negatieve gevolgen als gevolg van Nederlands beleid op deze Duitse en Vlaamse Natura 2000-gebieden op voorhand uitgesloten worden.

4.7.4 EFFECBEOORDELING OVERSTROMINGSRISICOBEBEERPLANNEN

De beleidsuitspraken in de ORBP-en hebben geen invloed op het Natura 2000 landschap Hogere zandgronden

4.7.5 EFFECBEOORDELING BELEIDSNOTA NOORDZEE

De beleidsuitspraken in de Beleidsnota Noordzee hebben geen invloed op het Natura 2000 landschap Hogere zandgronden.

4.7.6 EINDOORDEEL T.A.V. SIGNIFICANTIE

De uitvoering van SGBP-en heeft overwegend positieve gevolgen voor Natura 2000-gebieden in het Natura 2000- Landschap Hogere zandgronden. Alleen voor het beheer van grootschalige bodemverontreinigingen zijn significant negatieve gevolgen voor het Natura 2000-gebied Weerter- en Budelerbergen & Ringselven niet op voorhand uit te sluiten.

De ORBP-en en Beleidsnota Noordzee hebben geen invloed op het Natura 2000 Landschap Hogere zandgronden. Significant negatieve gevolgen van deze plannen zijn daarom op voorhand uitgesloten.

4.8 NATURA 2000 LANDSCHAP HOOGVENEN

4.8.1 GEBIEDSBESCHRIJVING

Het Natura 2000 landschap Hoogvenen omvat 12 gebieden. Zeven gebieden daarvan worden gerekend tot de resten van hoogveenlandschap. De andere vijf, die als een parelsnoer langs de grens met Duitsland liggen, zijn komvenen in dekzandlandschap. Voor alle hoogvenen geldt dat ze zeer afhankelijk zijn van een goede hydrologische situatie, zowel in de kern van het gebied als in de overgangszones. Het hoogveen in Nederland is lenshoogveen. Dit type is in de laatste eeuwen enorm achteruitgegaan. Nederland is internationaal gezien van groot belang omdat van dit type nog relatief veel restanten in Nederland voorkomen. Figuur 12 geeft een overzicht van de ligging van de gebieden.

Belangrijke habitattypen die in dit landschap voorkomen zijn: in de kernen van de gebieden actief hoogveen (hoogveenlandschap) (H711 0_A) en herstellende hoogvenen (H7120). In de randenzones van de gebieden hoogveenbossen (H91D0), vochtige heiden (hogere zandgronden)(H4010_A) en zure vennen (H3160).

Figuur 12 Natura 2000-gebieden in het Natura 2000 Landschap Hoogveen: Gebieden: 23. Fochteloerveen; 24. Witterveld; 33. Bargerveen; 40 Engbertsdijksvenen; 43. Wierdense Veld; 139. Deurnsche Peel & Mariapeel; 140. Grote Peel; 53. Buurserzand & Haaksbergerveen; 54. Witte Veen; 55. Aamsveen; 61. Korenburgerveen; 64. Wooldse Veen; (Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006).

In de randzones van de hoogveen op de overgangen naar de zandgronden komt de kamsalamander (H1166) voor. Deze randzones zijn verder vooral van belang voor vogelsoorten, zoals grauwe klauwier (A338). De hoogveen en de bijbehorende lagg-zones hebben grote betekenis als broedgebied voor vogelsoorten van relatief voedselarme wateren en open vochtige biotopen zoals geoorde fuut (A008), porseleinhoen (A119), watersnip (A153), paapje (A275) en grauwe klauwier (A338).

De hoogveen zijn voor niet-broedvogels vooral van belang als slaapplekken voor taiga- en toendrarietganzen (beide A039) en als pleisterplaatsen voor kraanvogels (A127).

(Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006).

4.8.2 KERNDOELEN

Tabel 27 Kerndoelen Natura 2000 Landschap Hoogveen (Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006)

Natura 2000 Landschap Hoogveen		
Gebieden: 23. Fochteloerveen; 24. Witterveld; 33. Bargerveen; 40 Engbertsdijksvenen; 43. Wierdense Veld; 139. Deurnsche Peel & Mariapeel; 140. Grootte Peel; 53. Buurserzand & Haaksbergerveen; 54. Witte Veen; 55. Aamsveen; 61. Korenburgerveen; 64. Wooldse Veen		
Wat	Waar	Waarvoor
<i>Resten hoogveenlandschap: de grote venen (incl. meerstallen)</i>		
7.01 Uitbreiding kernen van actieve hoogvenen	23; 24; 33	Actieve hoogvenen
7.02 Op gang brengen of continueren van hoogveenvorming in herstellende hoogvenen in kansrijke situaties met het oog op ontwikkeling van actieve hoogvenen (waar nodig uitbreiding oppervlakte). Instandhouding huidige relicten als bronpopulaties fauna. Herstel van grote veengebieden met voldoende rust o.a. voor kraanvogel	23; 33; 40; 43; 139; 140	Herstellend hoogveen, Actief hoogveen, Kraanvogel
7.03 Ontwikkeling van overgangszones van actieve hoogvenen incl. laggzones	23; 24; 33; 40; 139	Actieve hoogvenen, Hoogveenbossen, Zure vennen, Porseleinhoen, Paapje, Watersnip
7.04 Behoud en waar mogelijk herstel van heischrale graslanden	33	Heischrale graslanden, Paapje, Grauwe klauwier
<i>komvenen in dekzandlandschap</i>		
7.05 Verbetering kwaliteit herstellende hoogvenen met het oog op ontwikkeling van actieve hoogvenen	53; 54; 55; 61; 64	Actieve hoogvenen
7.06 Herstel van randzones van herstellende hoogvenen	53; 54; 61; 64	Herstellende hoogvenen, Hoogveenbossen, Zure vennen, Galigaanmoerassen
7.07 Herstel overgangen naar beekdalen en hogere zandgronden	55; 61	Vochtige heiden, Heischrale graslanden, Hoogveenbossen, Galigaanmoerassen, Blauwgraslanden

4.8.3 EFFECTBEOORDELING STROOMGEBIEDBEHEERPLANNEN

De uitvoering van Stroomgebiedsbeheerplannen heeft in het Natura 2000 Landschap Hoogveen alleen positieve gevolgen voor het realiseren van de kerndoelen.

Veel van de maatregelen in het SGBP zijn gericht op het verbeteren van de kwaliteit van het hydrologisch systeem, zowel wat betreft kwantiteit als kwaliteit.

Deze maatregelen ondersteunen daarmee de Natura 2000-kerndoelen die zijn verbonden aan hoogvenen, en die zijn gericht op het beschermen en herstellen van hoogvenen, en het verbeteren van de overgangen naar beekdalen en omliggende zandlandschap.

Maatregelen op gebied van duurzaam en efficiënt watergebruik, bescherming van drinkwatervoorraden en verbetering van de waterkwaliteit komen direct of indirect ten goede aan de condities die nodig zijn voor hoogveenherstel en/of bescherming van resterende actieve hoogvenen.

In het Nederlands-Duitse grensgebied ligt een aantal grensoverschrijdende hoogveengebieden waarvan het Duitse deel ook beschermd is als Natura 2000-gebied (o.a. Burlo-Vardingholter Venn bij Winterswijk en Gildehäuser Venn, Amtsvenn en Witte Venn bij Enschede). Gezien de positieve effecten op de Nederlandse hoogveengebieden langs de Duitse gebieden kunnen negatieve gevolgen voor deze Duitse Natura 2000-gebieden uitgesloten worden.

Tabel 28 Effectbeoordeling SGBP-en Natura 2000 Landschap Hoogvenen

(0 – geen nieuwe activiteiten of geen ruimtelijke relatie, 1 – geen effect want kerndoel is niet gevoelig, 2 = alleen positief effect, 3 = significant negatief effect niet uitgesloten)

Kerndoel	Beleidsuitspraken												
	Duurzaam efficiënt watergebruik stimuleren	Bescherming drinkwater	Kunstmatige grondwateraanvulling,	Grondwaterwinningen aanpassen of verplaatsen	Wateronttrekking c.q. wateropstuwung	Waterverontreiniging: puntbronnen etc.	Herstel waterbeweging en hydromorfologie	Aanpassen inlaat / doorspoelen / scheiden water	Aanpassen waterpeil en GGOR maatregelen	Vispasseerbaarheid	Uitvoeren actief visstands- of schelpdierstandsbeheer	Wijzigen / beperken gebruiksfunctie	Beheren grootschalige grondwaterontreinigingen
7.01	2	0	0	0	1	2	0	0	2	0	0	0	0
7.02	2	2	0	0	2	2	0	0	2	0	0	0	0
7.03	2	2	0	0	2	2	0	0	2	0	0	0	0
7.04	2	2	0	0	2	2	0	0	2	0	0	0	0
7.05	2	2	0	0	2	2	0	0	2	0	0	0	0
7.06	2	2	0	0	2	2	0	0	2	0	0	0	0
7.07	2	2	0	0	2	2	0	0	2	0	0	0	0

4.8.4 EFFECBEOORDELING OVERSTROMINGSRISICOBEBEERPLANNEN

De beleidsuitspraken in de ORBP-en hebben geen invloed op het Natura 2000 landschap Hoogvenen.

4.8.5 EFFECBEOORDELING BELEIDSNOTA NOORDZEE

De beleidsuitspraken in de Beleidsnota Noordzee hebben geen invloed op het Natura 2000 landschap Hoogvenen.

4.8.6 EINDOORDEEL T.A.V. SIGNIFICANTIE

Uitvoering van de SGBP-en leidt alleen tot positieve effecten op Natura 2000-gebieden met hoogvenen. De maatregelen in de ORBP-en en de Beleidsnota Noordzee hebben geen invloed op deze gebieden. Significant negatieve effecten van het NWP 2 op Natura 2000-gebieden in het Natura 2000 Landschap Hoogvenen kunnen daarmee op voorhand uitgesloten worden.

4.9 NATURA 2000 LANDSCHAP HEUVELLAND

4.9.1 GEBIEDSBESCHRIJVING

Figuur 13 Natura 2000-gebieden in het Natura 2000 Landschap Heuvelland: Gebieden: 153. Bunder- en Elsloërbos; 154. Geleenbeekdal; 156. Bemelerberg & Schiepersberg; 157. Geuldal; 158. Kunderberg; 159. Sint Pietersberg & Jekerdal; 160. Savelsbos; 161. Noorbeemden & Hoogbos; (Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006).

Het Natura 2000 landschap Heuvelland bestaat uit acht Natura 2000 gebieden. Gebieden als Bemelerberg & Schiepersberg (156), Kunderberg (158) en Sint Pietersberg & Jekerdal (159) zijn vooral van betekenis vanwege het voorkomen van mozaïeken van bijzondere graslanden. Noorbeemden & Hoogbos, Bunder- en Elsloërbos (153) en Geleenbeekdal (154) zijn van groot belang vanwege de aan grondwater gebonden habitattypen. Het Geuldal (157), het grootste van de Natura 2000 gebieden in Heuvelland omvat nagenoeg het hele scala aan habitattypen en soorten. De gebieden Geuldal (157), Noorbeemden & Hoogbos (161) en Sint Pietersberg & Jekerdal (159) zijn grensoverschrijdende gebieden met België. Figuur 13 geeft een beeld van de ligging van de gebieden.

In het Natura 2000 landschap Heuvelland komt een groot aantal habitattypen voor die in hun voorkomen tot dit landschap beperkt zijn. Het betreft: pionierbegroeiingen op rotsbodem (H6110), zinkweiden (H6130), kalkgraslanden (H6210), kalktufbronnen (H7220), veldbiesbeukenbossen (H9110) en de eikenhaagbeukenbossen (heuvelland) (H9160_B). Verder is het landschap van groot belang voor habitattypen als heischrale graslanden (H6230), ruigten en zomen (droge bosranden) (H6430_C) en vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen) (H91E0_C).

Wat betreft soorten van bijlage II van de Habitatrictlijn komen de soorten geelbuikvuurpad (H11 93) en spaanse vlag (H1078) alleen voor in dit Natura 2000 landschap. Heuvelland is van grote betekenis vanwege de overwinteringsgebieden voor vleermuizen. Landelijk gezien zijn de belangrijkste overwinteringsgebieden van vale en ingekorven vleermuis (H13 24 en H1321) binnen Heuvelland gelegen. Belangrijke voorkomens van de zeggekorfslak (H1016) komen binnen dit landschap voor.

In het Natura 2000 landschap Heuvelland zijn geen gebieden aangewezen voor vogels.

(Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006).

4.9.2 KERNDOELEN

Tabel 29 Kerndoelen Natura 2000 Landschap Heuvelland (Bron: Natura 2000, Doelendocument; Ministerie van LNV, 2006)

Natura 2000 Landschap Heuvelland		
Gebieden: 153. Bunder- en Elsoërbos; 154. Geleenbeekdal; 156. Bemelerberg & Schiepersberg; 157. Geuldal; 158. Kunderberg; 159. Sint Pietersberg & Jekerdal; 160. Savelsbos; 161. Noorbeemden & Hoogbos		
Wat	Waar	Waarvoor
<i>Hellingen - Droge hellingen met kleinschalig mozaïek van schrale graslanden en droogdalen</i>		
8.01 Behouden en uitbreiden mozaïek van pionierbegroeiingen op rotsbodem	156; 157; 158; 159; 160	Pionierbegroeiingen op rotsbodem, Kalkgraslanden, Heischrale graslanden
8.02 Vergroting van het leefgebied en uitbreiding van aantal en omvang van levensvatbare populaties van de Geelbuikvuurpad	157; 160	Geelbuikvuurpad
<i>Hellingen - Hellingbossen, struwelen en zomen</i>		
8.03 behoud van bestaand hellingbos en herstel gevarieerde vegetatiestructuur van eiken-haagbeukenbossen, verzachten bosrand, ruigten en zomen en waar relevant vergroten leefgebied van Vliegend hert of Spaanse vlag	153; 157; 160; 161	Eiken-Haagbeukenbossen (heuvelland), Ruigten en zomen (droge bosranden), Vliegend hert, Spaanse vlag
<i>Plateau - Plateaubossen</i>		
8.04 Herstel gevarieerde vegetatiestructuur van Veldbies-Beukenbossen en Beuken-Eikenbossen met Hulst (afwisseling open en dicht), verzachten bosrand en herstel natuurlijke boomsamenstelling	154; 157	Veldbies-Beukenbossen, Beuken-Eikenbossen me Hulst
<i>Beekdalen - Beeklopen</i>		
8.05 Herstel waterkwaliteit en morfodynamiek. Het gaat daarbij om voldoende variatie en structuur bedding met luwe plekken	154; 157; 159	Rivieronderpad, Beekprik, beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)

Natura 2000 Landschap Heuvelland		
<i>Beekdalen - Graslanden en brongebieden</i>		
8.06 behoud en uitbreiding moerassige brongebieden door herstel hydrologie; betreft zowel de grondwaterstromen als het niveau en morfodynamiek van de beeklopen	154; 157	Kalkmoerassen
8.07 Herstel zinkweiden door gerichte beheersmaatregelen (verzuring en terugdringing vermesting)	157	Zinkweiden
8.08 Behoud en uitbreiding van vochtige alluviale bossen en kalktufbronnen door herstel hydrologie; betreft zowel de grondwaterstromen als het niveau en de morfodynamiek van de beeklopen	153; 154; 161	Alluviale bossen (beekbegeleidend), Kalktufbronnen
8.09 Vergroting van aantal en omvang van levensvatbare populaties van de Zeggekorfslak	154	Zeggekorfslak
<i>Groeves - Open groeves</i>		
8.10 Ontwikkelen van mozaïek van pionierbegroeiingen op rotsbodem en kalkgraslanden	156; 159	Pionierbegroeiingen op rotsbodem en kalkgraslanden
8.11 behoud van geschikt leefgebied ten behoeve van aantal en omvang van levensvatbare populaties van de Geelbuikvuurpad	156	Geelbuikvuurpad
<i>Groeves - Onderaardse groeves met overwinterende vleermuizen</i>		
8.12 Herstel kwaliteit winterbiotoop Meervleermuis, Ingekorven vleermuis en Vale vleermuis	156; 157; 159; 160	Meervleermuis, Vale vleermuis, Ingekorven vleermuis

4.9.3 EFFECTBEOORDELING STROOMGEBIEDBEHEERPLANNEN

De uitvoering van Stroomgebiedsbeheerplannen heeft in het Natura 2000 Landschap Heuvelland alleen positieve gevolgen voor het realiseren van de kerndoelen. Veel van de maatregelen in het SGBP zijn gericht op het verbeteren van de kwaliteit van het hydrologisch systeem, zowel wat betreft kwantiteit als kwaliteit. Deze maatregelen ondersteunen daarmee de Natura 2000-kerndoelen die zijn verbonden aan beekdoelen en beeklopen, en die zijn gericht op het verbeteren van de waterkwaliteit en morfodynamiek van beken en bronnen. Ook versterken deze maatregelen de kwaliteit van leefgebieden van specifieke soorten waaraan kerndoelen zijn verbonden, zoals de Geelbuikvuurpad (die vooral gebonden is aan tijdelijke wateren op hellingen en in groeves) en Zeggekorfslak (in beekbegeleidende bossen en zeggemoerassen).

Tabel 30 Effectbeoordeling SGBP-en Natura 2000 Landschap Heuvelland

(0 – geen nieuwe activiteiten of geen ruimtelijke relatie, 1 – geen effect want kerndoel is niet gevoelig, 2 = alleen positief effect, 3 = significant negatief effect niet uitgesloten)

Kerndoel	Beleidsuitspraken												
	Duurzaam efficiënt watergebruik stimuleren	Bescherming drinkwater	Kunstmatige grondwateraanvulling,	Grondwaterwinningen aanpassen of verplaatsen	Wateronttrekking c.q. wateropstuwung	Waterverontreiniging: puntbronnen etc.	Regulering waterbeweging en hydromorfologie	Aanpassen inlaat / doorspoelen / scheiden water	Aanpassen waterpeil en GGOR maatregelen	Vispasseerbaarheid	Uitvoeren actief visstands- of schelpdierstandsbeheer	Wijzigen / beperken gebruiksfunctie	Beheren grootschalige grondwaterontreinigingen
8.01	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0
8.02	1	0	0	0	1	2	0	0	2	0	0	0	0
8.03	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0
8.04	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0
8.05	2	2	0	0	2	2	2	2	2	2	0	0	0
8.06	2	2	0	0	2	2	0	2	2	0	0	0	0
8.07	2	0	0	0	2	2	0	2	2	0	0	0	0
8.08	2	2	0	0	2	2	0	2	2	0	0	0	0
8.09	2	2	0	0	2	2	0	2	2	0	0	0	0
8.10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8.11	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
8.12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

4.9.4 EFFECTBEOORDELING OVERSTROMINGSRISICOBEHEERPLANNEN

De beleidsuitspraken en maatregelen in de ORBP-en hebben in beperkte mate betrekking op het Heuvelland. Overstromingsrisico's in de benedenstroomse gedeelten van beken en riviertjes die uit het Heuvelland stromen, kunnen worden aangepakt door maatregelen in de bovenstroomse delen van deze watersystemen. In het ORBP voor de Maas worden deze maatregelen specifiek voor Zuid-Limburg ingezet. Over het algemeen zal dit betekenen dat water in deze systemen langer vastgehouden wordt waardoor een meer geleidelijke afvoer kan worden gerealiseerd.

Deze maatregelen komen ten goede aan ecosystemen van beken en dragen daarmee positief bij aan het realiseren van doelstellingen die aan deze beeksystemen zijn verbonden (8.05 t/m 8.09), in de Natura 2000-gebieden Geuldal, Geleenbeek en Sint Pietersberg en Jekerdal.

Tabel 31 Effectbeoordeling ORBP-en Natura 2000 Landschap Heuvelland

(0 – geen nieuwe activiteiten of geen ruimtelijke relatie, 1 – geen effect want kerndoel is niet gevoelig, 2 = alleen positief effect, 3 = significant negatief effect niet uitgesloten)

Kerndoel	Beleidsuitspraken									
	Ruimte voor de Rivier	Maaswerken e.a.	Beheren en onderhouden rivierbed	Beheren en onderhouden primaire keringen	Beheren, onderhouden, op orde brengen regionale keringen	Op orde brengen primaire keringen o.b.v. nHWBP	Handhaven basiskustlijn	Steenbekleding Zeeland	Beekstelsel op orde	Zoneren en voorwaarden
8.01	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8.02	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8.03	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8.04	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8.05	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
8.06	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
8.07	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
8.08	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
8.09	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
8.10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8.11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8.12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

4.9.5 EFFECBEOORDELING BELEIDSNOTA NOORDZEE

De beleidsuitspraken in de Beleidsnota Noordzee hebben geen invloed op het Natura 2000 landschap Heuvelland.

4.9.6 EINDOORDEEL T.A.V. SIGNIFICANTIE

Negatieve effecten op kerndoelen voor het Heuvelland als gevolg van het Nationaal Waterplan 2 worden niet voorzien. Significant negatieve gevolgen voor de Natura 2000-gebieden in deze regio worden daarmee uitgesloten. Een Passende Beoordeling hoeft daarom niet uitgevoerd te worden.

5

Conclusies en aanbevelingen

5.1 CONCLUSIES VOORTOETS

Tabel 32 geeft een overzicht van de beleidsuitspraken en maatregelen waarvoor in de voortoets gebleken is dat significante gevolgen op voorhand niet kunnen worden uitgesloten.

Tabel 32 Overzicht mogelijk significante gevolgen NWP2

Natura 2000 Landschap	Mogelijk significante gevolgen
Noordzee, Waddenzee, Delta	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Handhaven basiskustlijn (ORBP) ▪ Op orde brengen primaire waterkeringen o.b.v. nHWBP (ORBP) ▪ Olie- en gaswinning (Beleidsnota Noordzee) ▪ CO2-opslag (Beleidsnota Noordzee) ▪ Windenergie op zee (Beleidsnota Noordzee) ▪ Winning oppervlakedelfstoffen (Beleidsnota Noordzee) ▪ Kabels en leidingen (Beleidsnota Noordzee)
Duinen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kunstmatige grondwateraanvullingen (SGBP) ▪ Windenergie op zee (Beleidsnota Noordzee) ▪ Kabels en leidingen (Beleidsnota Noordzee)
Rivierengebied	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Op orde brengen primaire keringen o.b.v. nHWBP (ORBP) ▪ Maatregelen herstel waterbeweging en hydromorfologie (SGBP)
Meren en moerassen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Op orde brengen primaire keringen o.b.v. nHWBP (ORBP) ▪ Maatregelen herstel waterbeweging en hydromorfologie (SGBP)
Beekdalen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Maatregelen herstel waterbeweging en hydromorfologie (SGBP)

5.2 AANBEVELING PASSENDE BEOORDELING

In deze voortoets is voor een aantal beleidsuitspraken en maatregelen geconcludeerd dat significante negatieve gevolgen op voorhand niet kunnen worden uitgesloten. Een Passende Beoordeling moet daarom de zekerheid bieden dat aantasting van de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden waar deze beleidsuitspraken en maatregelen invloed hebben kunnen worden uitgesloten. In deze Passende Beoordeling kan ook beoordeeld worden of mitigerende maatregelen voldoende oplossing kunnen bieden om significante negatieve gevolgen te voorkomen.

Tabel 33 Specificatie Passende Beoordeling NWP2

NWP 2 beleidsuitspraak	Natura 2000-gebieden
Noordzee, Waddenzee en Delta	
Op orde brengen primaire waterkeringen o.b.v. nHWBP (ORBP)	Westerschelde, Oosterschelde, Waddenzee
Handhaven basiskustlijn (ORBP)	Noordzeekustzone, Voordelta
Olie- en gaswinning (Beleidsnota Noordzee)	Doggersbank, Klaverbank, Friese Front, Bruine Bank, Borkumse Stenen, Noordzeekustzone
CO2-opslag (Beleidsnota Noordzee)	Doggersbank, Klaverbank, Friese Front, Bruine Bank, Borkumse Stenen, Noordzeekustzone
Windenergie op zee (Beleidsnota Noordzee)	Doggersbank, Klaverbank, Friese Front, Bruine Bank, Borkumse Stenen, Noordzeekustzone
Winning oppervlaktedelfstoffen (Beleidsnota Noordzee)	Noordzeekustzone, Voordelta, Vlakte van de Raan
Kabels en leidingen (Beleidsnota Noordzee)	Noordzeekustzone, Voordelta, Vlakte van Raan, Doggersbank, Klaverbank, Friese Front, Bruine Bank, Borkumse Stenen, Waddenzee
Duinen	
Kunstmatige grondwateraanvullingen	Noord-Hollands Duinreservaat, Kennemerland-Zuid, Meijndel & Berkheide
Windenergie op zee (Beleidsnota Noordzee)	Alle duingebieden
Kabels en leidingen (Beleidsnota Noordzee)	Alle duingebieden
Rivierengebied	
Op orde brengen primaire keringen o.b.v. nHWBP (SGBP)	Rijntakken, Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, Vecht en beneden-Reggegebied, Uiterwaarden Lek, Zouweboezem, Oude Maas, Hollands Diep, Biesbosch, Grensmaas
Maatregelen herstel waterbeweging en hydromorfologie (SGBP)	Rijntakken, Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, Vecht en beneden-Reggegebied, Uiterwaarden Lek, Zouweboezem, Oude Maas, Hollands Diep, Biesbosch, Grensmaas
Meren en moerassen	
Op orde brengen primaire keringen o.b.v. nHWBP (SGBP)	IJsselmeer, Zwarte Meer, Lauwersmeer, Markermeer en IJmeer, Ketelmeer, Veluwerandmeren, Eemmeer & Gooimeer Zuidoever
Maatregelen herstel waterbeweging en hydromorfologie (SGBP)	Alle gebieden van meren en plassen
Beekdalen	
Maatregelen herstel waterbeweging en hydromorfologie (SGBP)	Alle gebieden van beekdalen

Tabel 33 geeft een overzicht van Natura 2000-gebieden die in deze Passende Beoordeling moeten worden betrokken.

Deze voortoets zal integraal deel gaan uitmaken van de Passende Beoordeling voor het NWP2.

6

Gebruikte bronnen

Literatuur en documenten

ARCADIS, 2011. Nadere Effectenanalyse Waddenzee en Noordzeekustzone. Deelrapport NEA II – Kader Zandsuppleties.

Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Unie van Waterschappen, 2013. Projectenboek Hoogwaterbeschermingsprogramma.

Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 2014. 5e Voortgangsrapportage Hoogwater Beschermingsprogramma 2. Verslagperiode 1 juli – 31 december 2013.

Ministerie van LNV, 2006. Natura 2000 doelendocument.

Rijkswaterstaat, 2014. 25^e Voortgangsrapportage Zandmaas en Grensmaas, 1 juli – 31 december 2013.

Royal Haskoning, 2009. Passende Beoordeling Ontwerp Nationaal Waterplan. Effecten Natura2000 en uitwerking ADC-criteria.

Royal Haskoning, 2013. Passende Beoordeling Rijksstructuurvisie Windenergie op Zee, Hollandse Kust.

Royal Haskoning, 2013. Passende Beoordeling Rijksstructuurvisie Windenergie op Zee, Ten Noorden van de Waddeneilanden.

Internet

- Informatie over Natura 2000 in Nederland: www.synbiosys.alterra.nl
- Informatie over nieuwe Natura 2000-gebieden op de Noordzee: www.noordzeeloket.nl
- Maaswerken:
www.rijkswaterstaat.nl/water/plannen_en_projecten/vaarwegen/maas/maas_maaswerken
- Ruimte voor de Rivier: www.ruimtevoorderivier.nl
- Hoogwaterbeschermingsprogramma:
www.rijkswaterstaat.nl/water/veiligheid/bescherming_tegen_het_water/organisatie/hwbp
- Ligging Vlaamse Natura 2000-gebieden: <http://geo-vlaanderen.agiv.be>
- Natura 2000-gebieden in Duitsland: www.fakten-uber.de

Colofon

VOORTOETS NATUURBESCHERMINGSWET 1998 BIJ HET NATIONAAL WATERPLAN 2

OPDRACHTGEVER:

Ministerie van Infrastructuur en Milieu
Ministerie van Economische Zaken

STATUS:

Definitief

AUTEUR:

drs. R.J.M. Kleijberg
Beno Koolstra
Roel van den Berg

GECONTROLEERD DOOR:

Ir. F.D. Dotinga

VRIJGEGEVEN DOOR:

drs. K.M. van der Wel

15 oktober 2014
078076323:A

ARCADIS NEDERLAND BV
Beaulieustraat 22
Postbus 264
6800 AG Arnhem
Tel 026 3778 911
Fax 026 4457 549
www.arcadis.nl
Handelsregister 09036504

©ARCADIS. Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbenden niets uit dit document worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale reproductie of anderszins.